

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

24:e årg. 1928.

Nr 6. Juni.

Pris 25 öre

En betraktelse över siffror och kvinnor.

Alla ha för sig, att statistik är något särdeles torrt och tråkigt. Men det är i grund och botten alls inte så.

Var och en, som kommer med ett dylikt påstående, hyser antagligen en så kallad förutfattad mening; den talar säkerligen inte ur egen vis erfarenhet. Statistik kan nämligen vara högst intressant. Att läsa siffror kan vara väl så fängslande som att läsa romaner och noveller. Bakom siffrorna döljer sig ju ingenting mindre än det levande livet självt. Man måste blott kunna konsten att läsa bakom siffrorna, se individerna bakom tusentalen, brödkakan bakom kronorna och örena. Det gäller med andra ord att ha en smula fantasi.

Har man det, blir också valstatistik ett intressant studium. Den innehåller många "teckningar ur vardagslivet", är en slags kulturhistoria i siffror. De där siffrorna förråda ofta en hel del. De tala t. ex. om, var det finns vakna och försigkomna

medborgare, liksom de tala om var de slöa och likgiltiga bo. De avslöja, vilka grupper och vilka sociala klas-

Elsa Celcing: GETTERNA MATAS.

ser, som följa med sin tid och vilka som äro efterblivna.

Läser man statistik på det viset, kan man få åtskilligt att tänka på. I synnerhet om man är kvinna och studerar uppgifterna om kvinnors

deltagande i val från och med den minnesrika dag, då vi erhöilo rätten att rösta. Och betraktelsen erbjuder

alldes särskild anledning till eftertanke, om man dessutom tillhör landets största politiska väljarkår, arbetarpartiet. Då blir man ibland nästan generad över de kalla siffrorna, som obarmhärtigt blotta vissa osköna detaljer i den eljest ståtliga bilden av svensk arbetarklass i val. De detaljerna äro luckorna efter valskolkarnas tusental. Och dessa tusental bestå i mycket stor utsträckning av svenska arbetarkvinnor.

För att bevisa, hur intressant valstatistik är, nämnes här nedan först några siffror, var till sedan en del reflexioner knyts.

Vid de senaste andrakammarvalen (1924) röstade i runt tal 70 procent av överklassens kvinnor men endast c:a 43 procent av underklassens. Inte ens hälften av röstberättigade svenska kvinnor i samhällsskikt, som

direkt höra till landets arbetarklass, använde således sin rösträtt, medan överklasskvinnorna nästan mangrant deltog!

Går man vidare i sifferstudierna, upptäcker man snart, att vissa kvinnliga yrkesgrupper särskilt utmärka sig för exempellös valskolkning. Mest frapperar i detta avseende industriarbetarskegruppen och så, naturligtvis, de i s. k. lägre huslig tjänst anställda. Denna lägre husliga tjänst omfattar ju bl. a. den stora hembiträdeskåren. Jordbruksarbeterskor höra också till de notoriska valskolkarna.

Endast några exempel ur högen:

i Kalmar län underläto år 1924 över 7,500 kvinnliga industriarbetare (7,000 manliga), omkring 4,000 kvinnliga jordbruksarbetare och c:a 4,000 i lägre huslig tjänst anställda att rösta;

i Göteborg föredrogo ungefär 6,000 i lägre huslig tjänst arbetande att inte begagna sin rösträtt;

i Blekinge län valskolkade omkring 5,000 kvinnliga industriarbetare (3,000 manliga) och 2,500 i lägre huslig tjänst;

Kristianstads län hade c:a 7,000 kvinnliga valskolkare inom industriarbetaregruppen och ungefär 4,000 inom gruppen lägre huslig tjänst;

Malmöhus län, en av landets bästa valkretsar, visar en valskolkaresiffra från gruppen lägre huslig tjänst på i runt tal 5,700 (!) och

i fyrstadskretsen, det riktigt röda Skåne (städerna Malmö—Hälsingborg—Lund—Landskrona), funnos omkr. 8,000 industriarbeterskor som läto sin röstsedel ligga obegagnad.

Liknande siffror kunna anföras från så gott som alla valkretsar i landet.

Vad säga oss nu dessa sifferuppgifter? Först och främst peka de direkt på de oerhörda rösttillgångar för arbetarpartiet, som ännu ligga outnyttjade. Ty att dessa kategorier socialt och politiskt höra hemma hos arbetarpartiet, är i stort sett lika självklart som en naturlag. — För det andra ropa valskolkaresiffrorna från 1924 på en den mest intensiva

och energiska valagitation under den tid, som återstår före höstens stora kraftmätning. Denna kraftmätning kommer, som bekant, att försiggå efter delvis nya linjer på grund av den borgerliga samling, som nästan över lag ägt rum på motståndarefronten. Enbart detta faktum kräver, att arbetarpartiet som motdrag mönstrar upp vid vallokaler med ökad väljarekär. Därtill kommer den omständigheten, att endast sju, säger och skriver sju, nya mandat återstå för att partiet skall nå majoritetsposition i andra kammaren — en liten siffra, som bör kunna sporra till ett stordåd.

Vad agitationsmetoderna beträffa, är ingenting så effektivt, när det gäller kvinnorna, som husagitationen, och varje fackligt eller politiskt organiserad arbetarkvinna med sund och vaken medborgaranda har här en oeftergivlig plikt att fylla.

Men för att återgå till siffrorna, så berätta de ännu mera. Medan överklassens kvinnor flitigt begagna sin rösträtt för att bevara formerna för en tillvaro, som skänker dem förmåner, vars förlust de frukta, och de således endast stimuleras av tanken på att behålla, vad de ha, förmå utsikterna att vinna rättfärdigare och bättre existensvillkor endast driva hälften och inte ens så många av arbetarklassens kvinnor fram till val. Förklaringen till denna nästan absurda situation torde delvis vara det psykologiska gift, som heter "det lönar sig inte". Det lönar sig inte, är just det trötta, förslöade sinnets valspråk, och det är förstädeligt om än inte förlåtligt, att arbetsträlar i fabriker och kök tänka och tala så. I deras medvetande måste vi andra, som inte äro förgiftade, inpränta, att det lönar sig, det lönar sig storartat att på valdagen vandra i väg med sin röstsedel till vallokalen.

Det är dock förvånansvärt, att industrins kvinnor i så stor utsträckning, som valskolkaresiffrorna ange, hylla det-lönar-sig-inte-satsen. Om någon, borde väl de för länge sedan kommit till insikt om, att det lönar

sig, att maskinen och brödbiten stå i intimt beroende av politiken. De ha ju dagligen tillfälle att erfara, vad politik betyder för dem; deras åttatimmarsdag är en frukt av arbetarklassens redan erövrade politiska makt, arbetarskyddslag och andra reformer att förtiga. Vad den rent fackliga politiken hittills skänkt dem, kunna de inte heller vara okunniga om. Och ändå underlåta tusenden och åter tusenden att medverka till en politik, som ämnar fortsätta reformarbetet och hindra reaktionära angrepp på redan vunna sociala segrar!

Ett annat psykologiskt gift, som härjar inom den kvinnliga valskolkarens karan, är "jag begriper det inte". Gruppen lägre huslig tjänst torde vara särskilt angripen av det giftet. Det är, som om en tusenhövdad kör av hembiträden sjöng den enfaldiga jag-begriper-inte-visan, så snart den politiska rösträtten kommer på tal. I en av Malmö stads församlingar voro vid de senaste andrakammarvalen 664 hembiträden röstberättigade; endast 221 röstade — 443 valskolkade. Man kan vara övertygad om att de flesta av dessa 443 hembiträdens husmödrar mycket väl begrepo, vad deras frid tillhörde den gången, men hembiträdena trodde sig inte kapabla att begripa, vad deras frid tillhörde.

De 70 procenten överklasskvinnor ansågo 1924 att det mycket väl lönade sig att rösta och de begrepo utan vidare, var de hörde hemma. Men samtidigt menade 57 procent arbetarkvinnor, att det inte lönade sig att rösta eller att de inte begrepo sina egna intressen. Det är ingen, som tackar dem för denna likgiltighet eller självunderskattning utom just överklassens kvinnor.

Det tacket är en skamfläck på svenska arbetarekvinnor. Det böi inte få upprepas efter valen i höst. I stället böra vi uppföra oss så, att vi efter dessa val kunna tacka varandra för god vakt och med stolthet läsa siffrorna i den statistik, som kommer efter 1928 års andrakammarval!

H. L.

Ett grundläggande spörsmål.

Bland "kulturfolken" runt om i världen har på senare tid, som aldrig tillförne, upprullats invecklade problem av genomgripande art. Intet spörsmål torde emellertid vara mera betydande än befolkningsproblemet. Det överskuggar varje ekonomiskt samhällssystem. Kunde mänskligheten mera omfattande en gång nå så långt, att ett rationellt genomfört uppfattningssätt bleve förverkligat med avseende å befolkningens kvalitet och antal, att allt mer medvetet, viljebetonat, anlades rashygieniska, sociala och verkligt etiska synpunkter härutinnan, skulle ett ansvars-kännande släkte väl småningom kunna uppstå, som kunde göra anspråk på ordet "kultur-mänsklighet".

Bland otaliga människor inom alla civiliserade folk tycks emellertid medvetandet om, att ett upplyst förnuft och ej en blind, grym slump bör bli avgörande i fråga om alstring och livsförnyelse vinna insteg.

Man må ej låta sig förvillas av vare sig de konservativt ljus-skyggas beskär-melser över förfall och vanära mot all helig tradition eller de många mer eller mindre obskyra, mindervärdiga människor av dekadent läggning, som kunna kompromettera även det bästa!

Det är, väl att märka, ingalunda den trångbröstad själviskheten som talar ur de ansvars-kännande, på framtiden troende människor, som förfäktat ovanbe-

rörda synpunkter, utan det är framför allt en växande medvetenhet om, att ändring i berörda hänseende är nödvändigt be-tingad av ändrade livsförhållanden. Det är ansvar och djup social sam-hörighetskänsla, som präglar dessas ståndpunktstagande.

Vi ha närmast föranletts till dessa reflexioner med anledning av den broschyr över: *Aktuella spörsmål på släktlivets område*, som nyligen utgivits av Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund och vari inrymmer de föredrag, som höl-

los å det stora mötet i Konserthuset i Stockholm den 12 mars d. å.

Där behandlar prof. Hj. Forssner fosterfördrivning ur medicinsk och social synpunkt. Prof. Alfred Petrén framför sina synpunkter angående sterilisering av vissa kategorier abnorma och med. d:r Alma Sundquist skärskådar preventivlagen som hinder för sund sexuell upplysning. Dessutom ett inlägg av hovrättsrådet Viktor Petrén, som ur juridisk synpunkt underkastar den s. k. preventivlagen en kritisk granskning.

Det är visserligen mera begränsade detaljfrågor inom det vitt omfattande problemkomplex här ovan antytts, som denna broschyr behandlar, men varje fråga var för sig dock

viktig nog att påkalla allas intresserade uppmärksamhet.

Som synes, är det ju synnerligen framstående personer av vetenskapsmän, som här på sina olika områden gjort inlägg i respektive frågor.

Som sig höves av vetenskapens utövare är det ett gemensamt drag av en viss stram återhållsamhet i subjektiva omdömen, men samtidigt ett objektivt sätt att låta fakta och verklighet tala. Efter ett genomläsande av den värdefulla broschyren kan man ej undgå det bestämda intrycket, att vissa däri anbefallda lagändringar äro nödvändiga och naturliga.

Då vi förutsätta att broschyren i fråga kommer att läsas i vida kretsar anse vi ej nödigt ge någon vidare exposé över dess värdefulla innehåll.

Det spörsmål som här med några ord berörts är, som i början fram-

OBS! Förväxla ej denna vår Tallbarrsoljetvål N:o 61 med vanlig Tallbarrstvål.

En äkta nordisk tvål, stärkande för hyn,

är Gahns Tallbarrsoljetvål. Den innehåller som namnet anger tallbarrsolja — en produkt av den nordiska barrskogen, som sedan gammalt haft anseende för utomordentligt stärkande och uppfriskande egenskaper, och i den förädlade form, vari tallbarrsoljan ingår i Gahns

TALLBARRSOLJETVÅL

bidrager den i särskilt hög grad till att hålla hudvävnaden sund, fast och smidig samt därmed även hyn klar och ungdoms-fraiche. En tvättning med Gahns Tallbarrsoljetvål, använd som badtvål eller handtvål, lämnar efter sig en härligt upplivande känsla, ett intryck av barrskogens friskhet och rena luft.

Aktuella kvinnofrågor i Österrike.

Kvinnorna spela i numerärt hänseende en mycket stor roll inom fackföreningsrörelsen i Österrike. Därför har också frågan om kvinnoarbetet och kvinnolönen kommit att bli ett av de viktigaste, men även ett av de mest svårösta problemen inom denna rörelse. Till landsorganisationens kongress, som sammanträder i slutet av juni, har man funnit det vara nödvändigt att taga upp frågan om kvinnoarbetet såsom en särskild punkt på dagordningen för att man skall bli i tillfälle att ge den en så allsidig belysning som möjligt.

Kongressen har föregåtts av en mycket intressant diskussion rörande denna sak i *Arbeit und Wirtschaft* mellan å ena sidan en ledare för bokbindareförbundet, *Leopold Grünfeld*, och å den andra några representanter för kvinnorna. Det är mycket olika uppfattningar ifråga om sättet för denna frågas lösning, som kommit till uttryck. Alla äro emellertid ense om att något måste göras. Kvinnorna tränga mer och mer som icke yrkeslärda in på arbetsområden, där förut yrkeslärda manliga arbetare sysselsatts. Arbetsgivarna sträva efter att kunna tillgodogöra sig den kvinnliga arbetskraften, som för dem ställer sig betydligt billigare och genom rationalisering av många områden inom industrin har också detta lyckats i ganska stor utsträckning. Maskiner få ersätta de yrkeslärda, och i stället tar arbetsgivaren in kvinnor.

Grünefeld gör emellertid gällande, att för fackföreningarna finns det inga "kvinnofrågor". Organisationerna äro gemensamma för män och kvinnor, och gemensamt föra de sina strider. Kärnan i kvinnornas emancipationssträvanden är just den, att de strida för kvinnosläktet och inte för klassen, och för lösningen av den frågan finns det ingen plats inom fackföreningsrörelsen. Och sär-

hölls, av så grundläggande betydelse för kommande släkten, att det är vars och ens plikt att försöka bilda sig en mening häruti. Som ett litet bidrag härtill förtjänar denna broschyr att spridas, ej minst bland arbetarkvinnorna, då det i första hand just för dem är mest aktuellt och betydelsefullt att få en smula kännedom i berörda avseende.

skilt reser han sig mot kravet på större kvinnlig representation, emedan han inte finner det vara riktigt, att kvinnor skola väljas till förtroendeposter bara därför att de äro kvinnor. Skola de väljas bör det ske därför att de äga förutsättningar att företräda sin klass intressen. Och därför kan inte heller lösningen av "kvinnofrågan" vara beroende av att så många kvinnor som möjligt uppnå vissa äreposter. Fackföreningarna bli ofta förebrädda för att de i sitt praktiska arbete glömma alla de vackra löften om befrielse för kvinnorna, men i verkligheten förhåller det sig inte så, framhåller han och undrar om det är ett mindre positivt arbete, att i den dagliga kampen steg för steg kämpa för förbättring av kvinnornas ställning i arbetet? Det är ett svårt arbete att strida för löneförbättringar och att sedan få de överenskomna förbättringarna fastställda, fortsätter han. När vi nu ägna den praktiska sidan av kvinnofrågan uppmärksamhet, d. v. s. "fritt tillträde för alla kvinnor till alla yrken", så finna vi, att det egentligen inte så mycket gäller en strid för kvinnorna utan en strid om lönerna. Företagarna eftertraktat kvinnolönerna, d. v. s. de vilja betala allt arbete efter kvinnolöner. Och det är detta, som han anser att fackföreningarna till allt pris måste söka förhindra. Kritiken, som rikts mot dem, anser han vara orättvis och gör gällande, att de som utöva densamma inte vilja inse de stora svårigheter, som äro förknippade med arbetet. Därför bör man också, enligt hans mening, för att uppnå ett positivt resultat i denna svårösta fråga, kräva att i de fall arbetsgivarna använda sig av kvinnlig arbetskraft till sådana arbeten, som förut utförts av män, skola de också betala kvinnorna med samma lön som männen. Och den enda framkomliga vägen till förhindrande av att kvinnorna skola kunna underbjuda männen är att en uppdelning av arbetet företages.

Det tycks vara särskilt på den punkten han rönt det starkaste motståndet från kvinnohåll. Men, säger han, skulle vi verkligen skada kvinnorna genom en avgränsning av arbetsområdet? Eller skulle vi inte därigenom kunna undvika, såsom förhållandena nu gestalta sig, att familjefäder bli utestängda från

arbetet? Det tycks nämligen inte vara så ovanligt, att männen nödgas sluta arbetet, medan deras hustrur och döttrar få träda in i stället, tack vare att de gå för betydligt lägre lön. Och därför håller hr Grünfeld före, att så länge inte lika lön för lika arbete vunnit erkännande, är en avgränsning av arbetet för män och kvinnor det enda medel, som kan tillförsäkra båda parterna en dräglig lön även i tider av ekonomisk depression.

I ett kort inlägg har *Käthe Leichter* riktat sig mot Grünfeld, vars "lösning" hon inte tror på. Vi veta, framhåller hon, att grunden till de låga kvinnolönerna är den, att arbetsmarknaden är översvämmad av icke yrkeslärda kvinnor, som inte ha något säkert fäste inom något bestämt yrke och ständigt äro beredda att ta arbete, där de kunna få sådant mot tämligen låg betalning. Men tror då någon på fullt allvar, frågar hon, att den oundvikliga ökningen av kvinnoarbetet förhindras genom avspärrningsåtgärder? De tusenden ensamstående kvinnor, de tusenden, för vilka männens lön icke är tillräcklig att försörja en stor familj, måste i alla fall skaffa sig utkomst. Och hon åberopar erfarenheterna från kristiden, då det förhöll sig på det viset, att kvinnorna då de utestängdes från hemarbetet kommo igen som hemarbeterskor och som så mycket farligare konkurrenter. Spärrar man tillgången till de yrkeslärda arbetena, ja, då först komma kvinnorna att på allvar uttränga arbetarna. Inom bokbinderiindustrin förhåller det sig så, att flickorna visserligen äga möjlighet att lära ut yrket fullständigt. Men i regel beredas de inte tillfälle att få sysselsättning motsvarande deras kunskaper, utan få syssla med mindre avlönade arbeten. Kan det vara riktigt ur fackföreningssynpunkt, frågar hon, att se på denna fråga ur branschsynpunkt? Ett särskiljande av arbetet vill hon under inga omständigheter rekommendera, emedan det endast skulle föra med sig, att kvinnorna utan vidare skulle förvägras tillträde till de utlärda yrkena, men att arbetsgivarna genom rationalisering av arbetet i alla fall skulle skaffa sig möjlighet att utbyta den dyrare arbetskraften mot billigare.

De fackliga kvinnorna skilja sig

Från Riksdagen.

I föregående nummer redogjordes för motionen om undersökning av hotell- o. restaurang- samt badhuspersonalens arbetsförhållanden. Första kammarens andra tillf. utskott var då också färdigt med sitt utlåtande, i vilket det föreslog utredning av arbetsförhållandena för de förstnämnda grupperna, men ej för badhuspersonalen. Utsikterna för dem att få sin arbetstid reglerad syntes oss därför mycket små.

Till utlåtandet var dock en reservation avgiven, som upptog även badhuspersonalen i utredningskravet — och denna blev av första kammaren antagen.

Andra kammarens fjärde tillf. utskott hemställde därför i sitt utlåtande, att andra kammaren måtte biträda första kammarens beslut i frågan, vilket även blev av kammaren bifallet. Således har nu riksdagen beslutat utredning ang. arbetsförhållandena för de arbetsgrupper, som därom begäres i motionen.

från de borgerliga kvinnosakskvinnorna därigenom att de — det kan inte nog ofta betonas framhåller Käthe Leichter — i problem sådana som kvinnoarbetet inte se en kvinnoangelägenhet utan en fråga för hela arbetareklassen. Och därför, slutar hon, är det genom medarbete och under medansvar som de skolade fackföreningskvinnorna skola verksamt föra kampen mot kvinnornas dåliga löner. Och emedan kvinnorna se på tillväxten av kvinnoarbetet på bekostnad av männen icke såsom ett framsteg utan såsom en nackdel, måste de betrakta kravet i partiprogrammet: "tillträde för kvinnor till alla yrken och till alla branscher", liksom även rationaliseringsspörsmålet, inte såsom en framtidstanke utan som ett brännande fackföreningskrav; inte såsom en skyddsåtgärd för kvinnorna utan såsom en skyddsåtgärd för hela arbetarörelsen.

Det är tydligt, att det är ganska skiftande meningar ifråga om bästa sättet att lösa det onekligen mycket invecklade problemet med kvinnolönerna. Det har sitt mycket stora intresse även för oss att taga del därav, emedan vi ju inte äro så alldeles främmande för det även i vårt land. Vi bli kanske i tillfälle att återkomma efter kongressens behandling av detsamma. E. L.

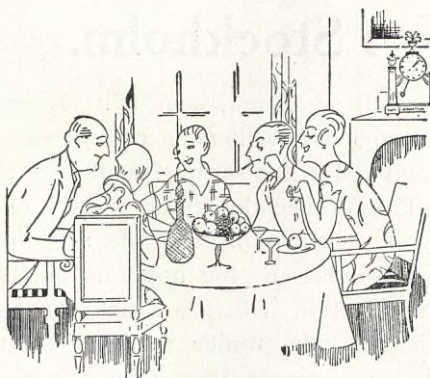
Samma lyckliga öde rönt ej motionen med hemställan om ändring av 49 § 1 mom. i lagen om fattigvården, som väcktes av Signe Vessman m. fl. I denna begäran åsyftades att de hinder för hemortsrättsförvärv i vistelsekommun skulle bortfalla, som föreligga för ogift moder som bidrager till sitt barns uppehälle, men på grund av barnfaderns försumlighet eller oförmåga att bidra måste söka fattigvård eller samhällsvård för barnet. Samma hinder i hemortsrättsförvärv föreligger för t. ex. familjefader som genom fattigvården mottagit bidrag till hustruns barn i föregående gifte eller före äktenskapet. Barnfadern som uraktlåter att bidra till barnets uppehälle löper dock ej denna risk utan kan oavsett sin försummelse eller oförmåga i berörda avseende förvärva ny hemortsrätt. Denna orättvisa är uppenbar och då den kan för den förfördelade parten medföra en hel del olägenheter torde

begäran om utredning i detta spörsmål kunna betraktas som en ganska rimlig sådan. Andra lagutskottet hade dock ej tillstyrkt motionen. Det har därvid fattat stöd vid fattigvårdsinspektörens mening, att ett realiserande av motionärens förslag skulle bryta mot en grundläggande princip i fattigvården, "att fattigvård lämnat åt någon, som i hemortsrätts hänseende är beroende av annan person, inverkar på denna senares hemortsrättsförvärv".

Många som arbeta inom fattigvården i styrelser och nämnder, ävensom ett flertal av fattigvårdskonsulenterna äro dock mycket intresserade av en ändring i motionens syfte.

Riksdagen följde utskottet och motionen blev avslagen. Vi hoppas dock att denna jämte flera andra bestämmelser i fattigvårdslagen som icke äro tillfredsställande, skola få sin rätta lösning vid den revision av fattigvårdslagen, som säkerligen icke länge kan undanskjutas utan måste komma till utförande.

S. V.

Ni har haft en liten bjudning —

angenäm och lyckad. Naturligtvis. Och ändock — de små vecken kring munnen, de trötta ögonen och de slappa dragen skvallra om att kvällen varit mycket tröttande.

Hur skönt det än vore att gå direkt till sängs — Ni får det inte. Det är någonting som Ni först under alla förhållanden måste tänka på. Och det är att giva Edert ansikte en renande, uppfriskande, förnyande massage med Amarant Coldcream. Det tar tre minuter och ger Eder riklig lön för det lilla besväret. Amarant Coldcream har en dubbel uppgift. För det första att rena porerna. Och för det andra att ge huden näring samt utplåna trötthetsspåren i Edert ansikte. Gnid under lätt massage in creamen och avtorka den sedan med en mjuk handduk. Ni anar inte hur uppfriskande och välgörande denna rengöring är för Edert ansikte. Som genom ett trollslag försvinna trötthetsspåren. Huden blir åter spänstig och fraiche. Efter morgonens avsköljning avsluta toaletten med att ingnida litet Amarant Snöcream som skydd mot damm, smuts och vädrets inverkan. Är ett utmärkt underlag för puder. Tillverkare A/B Oxygenol

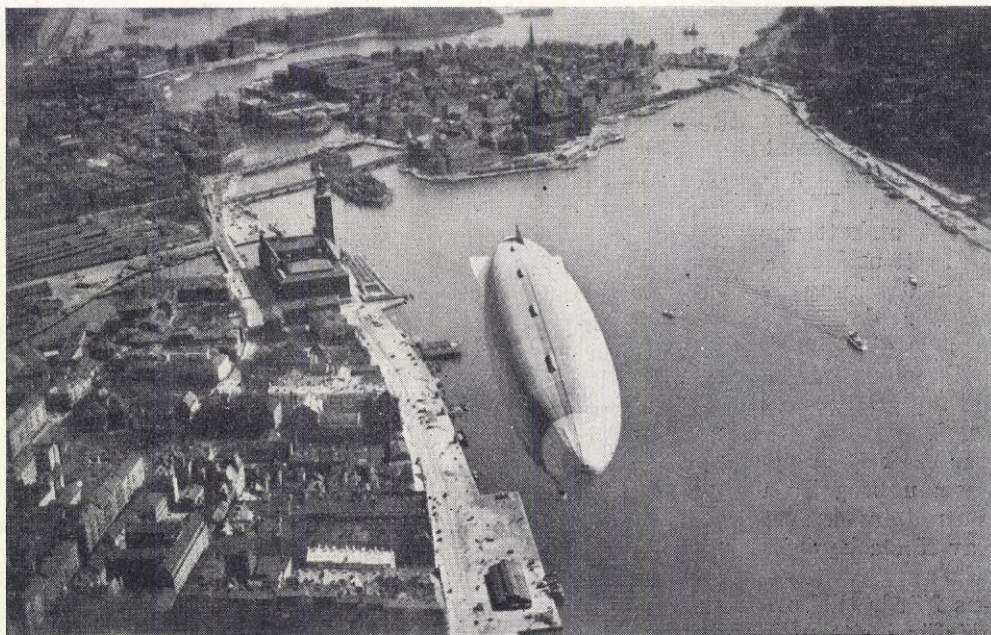
Nordiska kvinnoförbundet för alkoholfri kultur, som bildades i Dorpat, Estland, sommaren 1926 och konstituerades i Stockholm 1927, är en sammanslutning av alla för alkoholfrågas lösning intresserade kvinnor i Sverige, Norge, Danmark, Finland, Estland, Lettland och Island. I syfte att genom gemensamma överläggningar och personlig samvaro främja den frågas lösning, vilken i hög grad berör kvinnorna, hemmet och ungdomen, anordnas den 13—15 nästkommande juli en kvinnokongress i Stockholm, Läkarsällskapets lokal, Klara ö. Kyrkogata 10.

Kongressen öppnas fredagen den 13 juli kl. 10.15.

Vid kongressen förekomma en del intressanta föredrag över aktuella synpunkter i alkoholfrågan, dels fristående och dels med diskussion. Många bemärkta kvinnor inom nykterhetsrörelsens olika grenar komma att medverka.

Anmälan om deltagande i kongressen jämte avgift, 2 kronor, insändes till Kvinnokongressens Byrå, Smålandsgatan 42, Stockholm, snarast möjligt, dit även eventuella önskemål angående bostad under kongressen kunna insändas.

Se till att Morgonbris försäljes vid alla agitationsmöten!

Vy över Stockholm. Italia i förgrunden.

Socialdemokratiska Kvinnoförbundets andra kongress i Stockholm.

Åter ha vi glädjen att samlas och överlägga om våra gemensamma angelägenheter.

Det är till den andra kongressen inom kvinnoförbundets ram, men till den sjunde kongressen sedan de socialdemokratiska kvinnorna 1907 beslutade om bestämda tider för gemensam samling.

Mycket har inträffat sedan dess, men här skall icke göras någon antydning därom. Det enda vi vilja konstatera det är, att kvinnorna den gången voro inne på rätt väg och att detta deras beslut fattades vid en särdeles lämplig tidpunkt. Entusiastiska och rika på uppslag kommo kvinnorna till den första kongressen, liksom med bestämda meningar i en hel del frågor, som då voro aktuella krav från kvinnornas sida.

Många av dessa spörsmål ha blivit lösta och vi kanske nu äro mest inriktade på att söka bedöma om de fått sin rätta eller bästa lösning. Andra frågor ha också trätt fram och många betydelsefulla ting önska vi genomförda.

Till denna kongress liksom till den första kongressen 1908 är det

särskilt en fråga, som trätt i förgrunden för medlemmarnas intresse, nämligen organisationsfrågan.

På föregående kongress fattades ett beslut, som fordrade att förbundsstyrelsen tog upp förbundets organisation till prövning. Andra händelser ha under perioden stött till, som gjorde frågan än mer aktuell och utvidgade den, varför förbundsstyrelsen ansåg lämpligt att på allvar taga upp till diskussion de socialdemokratiska kvinnornas organisering inom partiet.

Då kongressen nu kommer att taga upp denna sak under sin nogsamma prövning få vi hoppas, att det sker utan några större slitningar eller meningsskiljaktigheter.

I det utredda skick och den form, som den förelägges kongressen, ha kamraterna ingen anledning oroa sig för några omstörtande beslut. Den förda diskussionen torde ha klarat upp begreppen och bidragit att klargöra frågan.

Men många flera frågor av betydelse för vårt arbete komma att föreläggas kongressen.

På dagordningen ha tagits upp

aktuella spörsmål, vilka äga stort intresse för arbetarekvinnorna och som måste föras fram under den stundande valkampanjen.

Men även andra på olika områden viktiga frågor ha tagits upp för att diskuteras.

Vi skola här icke nämna någon särskild, då envar äger betingelse för vårt odelade intresse.

För att avdelningarna i än högre grad skola kunna aktivt delta i de allmänna angelägenheterna, fordras både vilja och förstånd att handskas med spörsmålen. De behöva länge förberedas och meningarna ofta brytas om dem. Detta senare hoppas vi skall bli fallet på kongressen i flera frågor, så att ombuden sedan kunna berika arbetet inom avdelningarna.

Vi hälsa därför med dessa enkla rader ombuden hjärtligt välkomna till förbundets andra kongress, i den fasta förvisningen, att alla kommit i bästa avsikt att föra vårt arbete framåt och stärka solidaritets- och kamratkänslan.

S. V.

En högst

intressant broschyr har utkommit innehållande föredragen som hölls i Konserthuset i Stockholm den 12 mars 1928.

Professor Hjalmar Forssner:

Fosterfördrivningsrågan sedd ur medicinsk och social synpunkt.

Professor Alfred Petré:

Steriliseringsrågan.

Doktor Alma Sundquist:

Är preventivlagen ett hinder för sexuell upplysning?

Dessutom är införd en artikel av *Hovrättsrådet Viktor Petré* under rubrik

Kravet på revision av preventivlagen har fullgoda skäl för sig.

Artikeln är en granskning av lagen ur juridiska synpunkter.

Pris endast 30 öre. 20 proc. rabatt.

Rekvirera snarast!

Rekvisionerna ställas till *fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm.*

Ett mönsterhem för gamla.

När jag i föregående nummer av Morgonbris såg fotografiet av Långshyttans ålderdomshem, kände jag det som en hälsning därifrån och kunde inte motstå lusten att skriva några rader om hemmet.

Dess läge är mycket vackert, där det ligger alldeles i närheten av en härlig björkskog. Inredningen är modern och tilltalande, de stora salarna med många inackorderingar äro bannlysta, varje rum är endast avsett för två.

Men när man haft nöjet besöka hemmet och känt en fläkt av den anda som härskar där, så vad som gläder en mest är dock att man lyckats få en sådan god och utmärkt ledning för detsamma. Dess sysselman är outtröttlig i omsorgen om de gamla och hemmets föreståndarinna, syster Ella Broberg, är, jag skulle nästan vilja säga solen inom hemmet, hon har nämligen en alldeles särskild förmåga att sprida glädje och trevnad omkring sig och är också mycket älskad och uppuren av sina skyddslingar.

När man kommer in i ett sådant ålderdomshem känner man betydelsen av att få fram i ledningen socialt ansvarskännande personligheter, som ha förståelse för de fattiga och deras hårda lott.

Våra kamrater i Långshyttans kvinnoklubb nedlägga också ett synnerligen intresserat arbete för ålderdomshemmet.

S—a H—m.

LITTERATUR

Victor Arendorff: De valkiga händernas folk och andra dikter. 96 sidor. Pris 1 kr. Bokförlaget Brand, Stockholm.

Victor Arendorff, den kände stockholmsbehömen och poeten, fyllde 50 år den 27 april. Som ett apropå till detta halvsekeljubileum har Bokförlaget Brand utgivit en rikhaltig samling dikter, vilken omfattar dels sociala, dels storstadbilder och en avdelning Varia. Diktsamlingen har fått en värdig utstyrelse.

Skånes lann o Skånes manna betitlar Anna Persson, en debuterande författarinna på Skånemål, sin i dagarna från Framtiden utgivna diktsamling, som torde tillvinna sig uppmärksamhet inom provinsen. Pris kr. 1: 75.

Mors omtanke. Anna-Tora Rask har i ett litet välskrivet arbete med ovanstående titel riktat allmänna bokhandeln. Boken är utsänd från Framtidens bokförlag i Malmö och kostar endast kr. 1: 75.

Esperanto utan förkunskaper är titeln på en enkel men innehållsrik och instruktiv lärobok i det internationella språket esperanto, som till det låga priset av 40 öre utgivits av Förlagsföreningen Esperanto, Stockholm. Författare är läroverksadjunkten, fil. lic. Harald Skog, Ystad, men en genomgripande omarbetning och utökning har med stöd av vunna erfarenheter på esperantoundervisningens område företagits av Svenska Esperantoinstitutets ledare, rektor S. Jansson, Stockholm. Läroboken avslutas med en trevlig berättelse av Hasse Z., "En hjälte", med jämnloppande text på esperanto och svenska. Boken har använts vid en del av de radiokurser, som denna vinter utsänts från svenska stationer.

Ny intresseväckande broschyr utkommen. Frihets förlag har gått i författning om att utge en ny broschyr: "Socialism, nation och stat" av Rickard Lindström. Denna socialistiska skrift, som säkerligen kommer att ställa det intressanta problemet under debatt, bör få en stor spridning. Broschyren är uppdelad i följande underrubriker: Arbetareklassen och fosterlandsidén, Vad är en nation?, Språket och nationen, Ras och nation, Historisk gemenskap, Nationalkaraktärernas olikhet, Socialismen har byggts på nationell grund, Nationen är ett positivt värde för socialismen, Nationalkänsla och internationalism, Stat och nation, Några definitioner av begreppet stat, Socialisternas ställning till staten, Socialdemokratien och den nuvarande staten, Socialism och demokrati.

Baka med Rumford

det hälsosamma enda äkta fosfatbakpulvret.

GÖR DET idag och Ni får absolut bättre, finare och mer väljasta bakverk! Ja, så underbart läckra att de riktigt smälta i munnen.

Världsmärke sedan 1857.

RUMFORD

Varje arbetareorganisation bör rekvidrera tillräckligt antal ex. till försäljning. Priset är endast 25 öre och kommissionärer erhålla rabatt. Insänd rekvisition med första post till Frihets förlag, Eskilstuna.

Harry Söiberg, Ljuset. Pris 3: 75. Tidens förlag.

Före jul utkom en bok som i julmarknaden nog passerade rätt obemärkt. Det var Framför livets port, första delen i Harry Söibergs romantrilogi, De levandes land. Och ändå torde detta arbete av den danske författaren kunna räknas som ett av den nu levande nordiska författargenerationens yppersta verk. Då andra delen nu föreligger får man hoppas att det skall tillvinna sig den uppmärksamhet det i så hög grad förtjänar.

Sidney och Beatrice Webb: Den kapitalistiska civilisationens förfall. Pris kr. 2: 75.

Vi ha i vårt land icke fått mycken del av den anglosachsiska idévärldens socialism sådan den framträtt i Fabianernas och andra engelska socialisters skrifter. Det är därför av värde att få läsa detta arbete, däri makarna Webb framlägga en elementär bok över socialismens möjligheter att hävda en högre och ideellare samhällsform än den nutida kapitalistiska.

Förebyggande åtgärder för folkhälsans höjande — en viktig samhällsuppgift.

Att omvårdandet av folkhälsan och tillvaratagandet av människo-materialiet höra till en nations viktigaste uppgifter, liksom att ett lands värdefullaste tillgång består i ett friskt och livsdugligt släkte, torde väl knappast kunna bestridas. Också offras det årligen i vårt land, liksom i övriga civiliserade länder, miljoner för hälsovårdande ändamål, i form av sanitära och hygieniska åtgärder, fysisk fostran, sanatorier och sjukvårdsinrättningar, läkareutbildning, medicinsk forskning o. s. v. Men det är först under de senare åren som man börjat inse betydelsen av mera direkta förebyggande åtgärder i kampen mot sjukdomar, och inriktat sina strävanden i enlighet härmed.

Framförallt har den tankegången allt mera gjort sig gällande, att om man vill uppnå goda resultat ifråga om folkhälsans höjande, gäller det att med uppmärksamhet följa det uppväxande släktets hälsotillstånd och redan på ett tidigt åldersstadium omhändertaga barnen, samt genom lämpliga åtgärder, så långt detta låter sig göra, sätta dem i stånd att växa upp till friska och arbetsdugliga människor.

Så har man, särskilt efter världskriget, i de stora kulturländerna inriktat sig på att söka framkomliga vägar för folkhälsans förbättrande genom förebyggande åtgärder, en företeelse tydligen framsprungen ur en strävan att reparera vad kriget och kristiden nedbrutit. Isynnerhet är spörsmålet om huru man skall kunna ge de klena barnen en livschans, lika stor som de normalas, föremål för dessa länders uppmärksamhet och i detta syfte har man i Amerika, England, Frankrike och Tyskland igångsatt vetenskapliga institutioner, som insamla och bearbeta statistiskt material. Våra grannländer Danmark och Norge äro sedan några år tillbaka inne på samma väg.

I vårt land ha de statliga myndigheterna icke ägnat sin uppmärksamhet åt detta problem, vilket dock torde vara värt beaktande även hos oss. Ty ehuru väl vi förskonades från att komma med i kriget, undgingo vi dock icke dess följeslagare kristiden. Ingen lär väl kunna bestrida att en stor del av de barn

som föddes under kristidsåren, blivit klenare och sämre rustade i fysiskt hänseende, än de som komma till världen under normala tider. Och den svåra arbetslöshet, som under åratals varit rådande, och alltså jämt hemsöker stora delar av vårt folk, med undernäring och bristfällig hygienisk omvårdnad för barnen i tusentals hem, kommer att i hög grad öka de klena barnens skara.

Säkraste vägen till förebyggandet av sjukdomar och invaliditet, torde utan tvivel vara införandet av regelbundna läkareundersökningar och en effektiv läkarevård vid våra skolor, såväl städernas som landsbygdens. Dylika hälsovårdande åtgärder ha också av statsmakterna vidtagits för en del av landets skolor, nämligen de allmänna läroverken, vars elever alltsedan 1892, eller i över 35 år, åtnjutit en dylik omvårdnad, helt på statens bekostnad. Anslaget för nämnda ändamål har för budgetsåret 1928—29 fastställts till 92,450 kronor. Men folkskolornas barn har man icke ansett det nödigt att sörja på liknande sätt för beträffande hälsotillståndet. Detta har man utan vidare överlåtit åt kommunerna och det enskilda intresset.

Nu skall det till kommunernas heder erkännas att dessa visat stor förståelse för denna viktiga fråga, framförallt gäller detta städerna, som ju i regel ha större ekonomiska möjligheter härtill än landskommunerna. I hur stor utsträckning städerna beaktat detta viktiga spörsmål framgår med önskvärd tydlighet av en provundersökning som helt nyligen företagits av Svenska stadsförbundet. Av 75 tillfrågade små och medelstora städer ingick svar från 73, och av dessa 73 hade inte mindre än 65 infört regelbundna läkareundersökningar vid sina folkskolor. Undersökningarnas antal varierade mellan en gång och upp till fjorton gånger under skoltiden, varvid dock vid flertalet skolor undersökningarnas antal uppgingo till 2 å 3 gånger under skoltiden. Vid 59 av dessa skolor föres hälsoregister över barnens hälsotillstånd, vid flertalet över samtliga barn, vid några endast över de sjuka och klena barnen. I ett 40-

tal skolor erhålla medellösa, sjukliga barn helt eller delvis fri läkarevård och medicin samt specialvård, antingen på skolans eller kommunens bekostnad.

På landsbygden har denna verksamhet, av helt naturliga skäl, inte fått någon nämnvärd omfattning. Dock har på sina håll, tack vare vissa landstings intresse och ekonomiska stöd, en dylik kommit till stånd vid en del landskommuners folkskolor. Sålunda lämna landstingen i Örebro, Södermanlands och Malmöhus län årliga anslag för nämnda verksamhet. Att dylika läkareundersökningar och läkarevård äro av behovet påkallade även för landsbygdens barn, framgår till fullo av resultatet av en undersökning som företagits av den kände skolhygienikern, doktor C. A. Ljunggren i Trälleborg vid 12 folkskolor på landsbygden i Malmöhus län. Nämnda undersökning utvisar, att av samtliga undersökta 667 barn voro icke mindre än 128, eller 19.2 procent tuberkulösa. Av samma barnantal befunnos 346, eller 51.9 procent, ha kroniskt inflammerade halskörtlar, vilket ju ofta kan betyda tuberkulös infektion, 375 stycken, eller 56.2 procent, voro behäftade med hållnings- och skelettfel och 125, eller 18.2 procent voro bleka och anemiska. Ännu mera framträdande bli förhållandena om man ur denna undersökning tar en enskild skola, belägen på rama landsbygden, där ingen annan industri finnes än en sockerfabrik. Vid en undersökning av barnen i denna skola, 45 till antalet, befanns det att icke mindre än 10 av dessa voro behäftade med tuberkulos, 35 hade rygg- eller andra deformiteter, 25 kroniskt inflammerade halskörtlar och icke mindre än 5 äggvita.

Det måste betraktas som anmärkningsvärt att statsmakterna ansett sig böra sörja för och bekosta omvårdnaden av elevernas hälsa, när det gällt de högre skolorna, men uraktlåtit att intressera sig för eller lämna ekonomiskt stöd när det gällt folkskolornas barn. Och ändå torde det väl vara så att flertalet av de föräldrar, vars barn gå i läroverken, ha betydligt större ekonomiska möjligheter att sörja för hälsovården om sina barn, än de sämre ekonomiskt

lottade föräldrarna, som ha sina barn i folkskolan. För att nu inte tala om att det största antalet av läroverkens lärjungar intaga en bättre ställning från begynnelsen i hälsohänseende därför att deras hem ha bättre hygieniska förhållanden, och näringsförhållandena äro bättre ordnade för dem än för barnen från fattigare hem.

Frågan om ekonomiskt bidrag från statens sida för läkareundersökningar och läkarevård åt folkskolornas barn, särskilt för landsbygdens vidkommande, har förts fram vid årets riksdag genom motion från socialdemokratiskt kvinnohåll, och glädjande nog vunnit beaktande. Sålunda tillstyrkte statsutskottet att riksdagen skulle i skrivelse hemställa att k. m. t. måtte låta utreda "huruvida och på vilka villkor, samt efter vilka grunder bidrag ur statsmedel må kunna utgå till kommuner och skoldistrikt på landsbygden för läkareundersökningar av skolbarnen och övervakande i övrigt av barnens hälsoförhållanden vid folk- och småskolorna". Och b å d a k a m r a r n a b i f ö l l o u t s k o t t s f ö r s l a g e t, trots reservation från en del borgerliga utskottsledamöter. Glädjande nog visade det sig vid debatterna, att frågan icke betraktades som en partifråga. Från skildda håll i kamrarna vittnades om de goda erfarenheter man hade från platser där dylika läkareundersökningar äro införda, liksom man från läkarevetenskapligt håll underströk att de i motionen föreslagna åtgärderna egentligen vore att betrakta som en socialhygienisk vakt-hållning i samhällets intresse. Motståndet från reservanternas sida var också synnerligen svagt och stödde sig huvudsakligast på ekonomiska skäl.

Nu återstår att hoppas, att sedan riksdagen sagt sin mening i denna fråga, den inte skall förhalas allt för länge, utan snarast möjligt realiseras, till nytta och gagn för folk och land. Naturligtvis borde statsmakterna helst ha gått in för obligatorisk läkareundersökning och läkarevård åt folkskolornas barn såväl som åt läroverkens. Men ett dylikt krav skulle säkerligen av statsekonomiska skäl ha avvisats. Och då är det ändå bättre att en liten bräsch skjutits för denna sak till de sämst lottades förmån för den här gången än att ingenting vunnits.

Kanske kommer fortsättning att följa.

Säkert är att en alltmera utbredd

skolhygienisk verksamhet bland landets folkskolebarn kommer att få en oerhörd stor betydelse för folkhälsan och släktets framtid. Ty, tack vare ovannämnda läkare — som är en banbrytare på skolhygienens område i vårt land — är det numera inte fråga om några slentrianmässiga undersökningar, utan en väl ordnad och effektiv hälsovårdande verksamhet. D:r Ljunggren har nämligen, efter utländskt mönster, infört ett system, som vunnit allmänt efterföljande vid de folkskolor där dylik verksamhet införts. Detta går ut på systematiska vägningar och mätningar av barnen, samt upprättande av ett hälsoregister, vari barnens hälsotillstånd och utveckling antecknas. Hälsoregistret upptager uppgifter om hållningsfel, syn och hörsel, körtelsjukdomar, tuberkulos, kroniska sjukdomar och defekter m. m. Genom dessa observationer väckes barnens intresse för sitt hälsotillstånd och för de hygieniska åtgärder, som av läkare och lärare föreskrives, något som ju jämväl är ägnat att förbättra h e m m e n s h y g i e n, i vilken ofta mycket brister på grund av ren okunnighet. Föräldrars och målsmäns intresse väckes också på detta sätt, och det uppstår ett samarbete mellan samtliga intresserade parter, läkare och lärare å ena sidan, föräldrar och barn å andra, som måste leda till ett förbättrat hälsotillstånd för barnen och en förbättrad hygien i allmänhet.

De ekonomiska uppoffringar som göras för denna sak från samhällets sida komma igen med ränta, dels i form av ett friskare och arbetsdugligare släkte, och dels i form av minskade utgifter för sjukdom och invaliditet.

Med den alltjämt sjunkande nativiteten i vårt land är det ju dessutom en nationell angelägenhet att sörja för kvaliteten s höjande om kvantiteten sänkes. Och för den enskilde är det, icke minst i vår tid, med dess hårda kamp för existensen, mer än någonsin nödvändigt att förfoga över god hälsa och kroppskrafter, vilka ju alltid tillhöra livets värdefullaste gåvor.

Olivia Nordgren.

Rekvirera Kvinnoförbundets broschyr, som omnämnes å sid. 7, hos Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm.

Allmän folktandvård.

De utsedda tandvårdssakkunniga överlämnade i början av maj sitt betänkande till regeringen.

Enligt riksdagsbeslut tillsatte regeringen för några år sedan, under f. d. landshövding Widéns ordförandeskap, dessa sakkunniga för att undersöka bästa möjligheten till "en för hela folket lämpad och för rimlig kostnad tillgänglig tandvård".

Som grundläggande för en hela vårt land omfattande, effektiv tandvård, föreslås först en rationellt ordnad tandvård i folkskolorna och i viss omfattning även i läroverk och därmed jämförliga undervisningsanstalter, liksom i folk- och småskoleseminarierna.

Skolorna föreslås sammanslutna till distrikt, inom vilka en tandläkare och en tandsköterska anställas. Inom dessa distrikt uppsätts kliniker, fasta eller ambulerande, beroende på lokala förhållanden.

För den vuxna befolkningen är det meningen att, mot särskild billig, fastställd taxa, ordna mottagning inom dessa distrikt för erhållande av tandvård.

Betänkandet innehåller f. ö. en del detaljerade utkast till förslag i ekonomiska och administrativa avseenden.

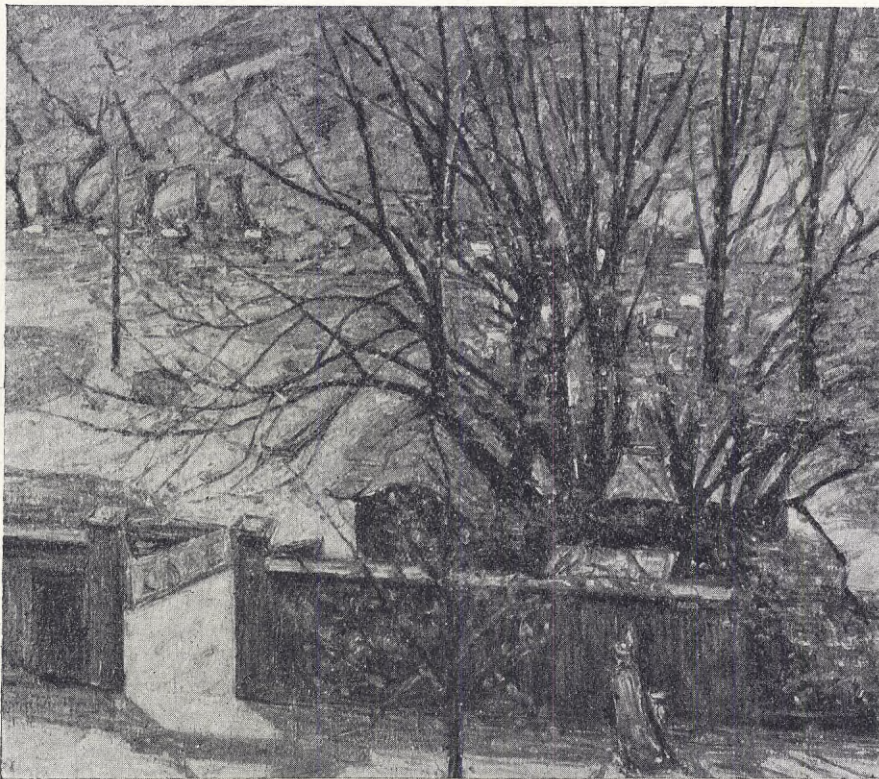
Det är meningen, att denna angelägenhet skall ordnas upp genom vederbörande kommuners intresserade åtgöranden, då dessa erhålla statsbidrag enligt fastställd taxa.

Vid fullt genomförd tandvård beräknas statsbidraget till kommunerna utgå med cirka 840,000 kr. För övrigt skulle finansieringen ske medelst landstingsbidrag och naturligtvis i första hand primärt av vederbörande kommuner.

Det är med tillfredsställelse man noterar, att denna viktiga sida av den allmänna folkhygien syns kunna i stor omfattning bli tillgodosedd, om detta förslag blir framlagt och antaget av riksdagen och sedan praktiskt utförd i kommunerna till dess befolknings välbädd och bästa.

Gör agitationen bland kvinnorna lyckad genom anordnande av trevliga möten och samkväm.

Se till att alla våra talarinnor få tala för fullsatta hus under den pågående agitationen!

Karl Nordström: *Vår i den gamla trädgården.*

Kvinnor och politik.

"Och hon tog av trädets och åt; och gav desslikes sin man och han åt..."

I orden här ovan ligga en världshistoria förborgad. Allt ifrån tidernas morgon intill nuvarande stund. Kvinnan befäller och — mannen lyder. Så var det med Adam. Inte muckade han ett dugg! Inte vet man av att han gjorde några invändningar. Han skylldes inte på magknip, han begärde inte en biffstek i stället för äpple. Kvinnan sade: åt! Och mannen åt...

Så där gick det också till när jag skulle skriva i *Morgonbris*. Signe Vessman sade till mig en dag: "Skriv en rolig bit till vår tidning." Och jag gick och satte mig att skriva. Släktskapen med Adam är odisputabel. Det behöves inte ta's nå't blodprov. Kvinnan sade: skriv! Och mannen skrev...

Kvinnor befäller och mannen arbetar. Visserligen har jag en gång läst om, att det nere i Söderhavet skall finnas någon ö, där endast kvinnan arbetar och mannen bara latar sig. Men någon närmare adress har jag aldrig fått, annars hade jag väl stucket i väg dit redan för flera år sedan...

Det enda som gjorde mig bekym-

rad när jag skulle skriva var, att det skulle vara "roligt". Att vara "rolig" på kvinnornas bekostnad, det aktar jag mig noga för. Man har väl självbevarelsedrift!! Och att vara "rolig" på männens bekostnad, det förbjuder mig den beundran och respekt jag hyser för stora, starka och arga karlar.

Jag skall i stället skriva några rader om "kvinnor och politik". Det är ett mycket aktuellt ämne, även om många — särskilt motståndarna till kvinnor i politiken — icke anse ämnet just så roligt.

Den som varit i riksdag och stadsfullmäktige innan kvinnan gjorde sitt inträde där, får ofta frågor av följande slag: Hur ä' dom? Hur trivs ni me' dom? Ä' dom griniga?*

Ja, på de där frågorna har det ju varit ganska lätt att svara. I stort sett har "kvinnans inträde i församlingen" utfallit lyckligt. När vi nu ha några riksdagar bakom oss, kan ju lättare ett utlåtande givas. Inga av alla de "fasor", som gamle Rääf och konsorter utmålade, ha gått i uppfyllelse. Det hela har gått väl i lös. De ha varit goda kamrater. De ha fått prova på sin makt, men de

* "Griniga" i uppsvensk tolkning.

ha också fått prova sin begränsning. Precis liksom vi män förut fått göra. När man försökt några år att genom riksdagen reformera världen, så kommer man närmare verkligheten. Och det är bara bra! För både män och kvinnor. Det är bara kommunisterna, som tro — eller låtsas sig tro — att reaktionens murar falla för höga skrik och grova ord. Vi andra ha lärt oss, att det fordras ett intensivt och målmedvetet arbete för att nå något resultat för de fattiga och små i samhället. Och på den vägen tänka vi fortsätta, både män och kvinnor.

Man har gärna velat beskylla kvinnor i allmänhet för att vara envisa. Envisa som synden, säga några. Men samma arvsynd vidläder nog männen i minst lika hög grad. Särskilt smålänningar ha ju ord för att vara envisa.

Skulle man nu våga sig på en blygsam anmärkning mot ett visst drag i kvinnornas politiska psyke, så skulle det vara, att om de fått något uppslag i sina mer eller mindre buriga huvuden och framföra detta motionsledes, så är det därmed fastslaget från kvinnornas sida, att deras förslag är det enda rätta. Och gå männen emot det, då — ja då kan det ha sina "risker".

Ett sådant sakernas förhållande är emellertid inte generellt, utan mera enstaka undantag, som redan nu kan anses vara borta i och med att kvinnorna blivit "varma i kläderna". Nu ha kvinnorna blivit vana vid att vara lika vänliga? och kamratliga, även om de otäcka kararna "plockat sönder" deras förslag.

Ett annat faktum som bör framdragas är, att kvinnorna äro lika partitrogna som någonsin männen. Nog kunna kvinnor ur alla partier i riksdagen hjälpas åt med små reformer för lärarinnor, sjuksköterskor och — kvinnliga klockare. Men kommer man in på några sociala reformer, varigenom arbetande och halvsvältande kvinnor och barn skulle få en glimt av sol och ljus över sin levnadsstig, då är det slut med samarbetet, då få de socialdemokratiska kvinnorna kämpa ensamma vid de liktänkande männens sida. Partibanderna äro starkare hos de borgerliga kvinnorna än medkänslan med lidande systrar... "Det kvinnligt vecka i människosinn..." ser man vid sådana tillfällen inte något av.

Om jag tordes, skulle jag på ännu en punkt vilja sätta in en smula kri-

tik av våra kvinnliga riksdagsmän. Och jag vågar kastet, i hopp om att inte Martha Larsson i Malmö, med vilken duktiga kvinna jag förut har en fågel oplockad, skall läsa det här opuset...

Ja det är, att våra riksdagskvinnor äro så gravallvarliga i sina anföranden. De låta aldrig humorn spela med i vad de ha att säga. Visserligen kan den invändningen göras, att deras inlägg i regel rört djupt allvarliga frågor, där det inte finnes plats för någon humor. Men även ganska alldagliga frågor förekomma, där en äkta kvinnlig humor skulle vara på sin plats...

En sak är jag glad över att vi män hunno med att avgöra innan kvinnan gjorde sitt inträde i riksdagen. Och det är "lagen om barn utom äktenskapet". Detta av två skäl. Ty för det första visar det att vi män ändå, trots allt, förstodo oss på något som var bra för kvinnor och barn. Och det andra skälet? Ja, det få ni gissa er till! Det säger jag inte...

*

Allt som allt! Kvinnorna ha på ett utmärkt sätt fyllt sin plats i riksdagen. Nu gäller det för kvinnorna i landet att deltaga i valet i höst — kvinngrant. Se till att vi få så många som möjligt valda. Att vi få majoritet i andra kammaren. Att vi få intresserade och arbetsamma män och kvinnor i den folkvalda kammaren. Till detta resultat måste alla medverka.

P a v o.

Internationell sommarkurs

anordnas av kommittén för Nationernas förbund inom rösträttsalliansen, i Lausanne, i Hotel de Ville 17—22 juni.

Schemat upptar huvudsakligast spörsmål avseende internationellt fredsarbete ur olika synpunkter.

Anmälningar för beivrande av kursen insändas snarast till M:lle Dora Bienemann, 1 Rue Enning, Lausanne. Kursavgift 5 schw. fr.

Meddelande från expeditionen

Inbetalningarna till Bildningsfonden torde icke göras förr än efter kongressen.

Förbundsstyrelsen.

Karl Nordström: Strand med pilträäd i grönska.

Valintresse.

I England rusta sig redan våra partivänner för nästa allmänna val, ehuru det troligen ej äger rum förrän våren 1929.

Det allmänna politiska intresset är nog betydligt mera utbrett bland örikets folk än vad vi svenskar kunna berömma oss av. Särskilt torde arbetarekvinnorna där, bättre än hos oss, inse det politiska intressets betydelse i deras vardagliga strävan för mer tryggad existens för sig själva och arbetareklassen i gemen.

Partistyrelsen har nyligen gått i författning om skapande av en valfond efter fyra stora huvudlinjer dels individuellt genom personliga bidrag, dels insamling genom de fackligt organiserade, politiskt sammanslutna och genom de kvinnliga sektionerna. Den individuella insamlingen har börjat först och i dagarna inströmma de många små gåvorna, ofta åtföljda av några karaktéristiska rader av vederbörande avsändare. Det är ofta gripande maningsord. Vi kunna som prov anföra t. ex. följande från en "flapper" (= ung flicka av "modern" typ), dotter till en gruvarbetare: Härmed 2 shillings och 6 pence. Min far och bror äro arbetslösa gruvarbetare, så jag har provat den frukt,

som den andra sidans ansvariga bjudit oss. En ung arbetslös man skriver: Varit arbetslös sedan 1923, därför endast 1 shilling av mitt knappa understöd. En åldrig gruvarbetare säger: Innesluter 10 shillings, min veckopension, till valfonden. Detta är hela min veckoinkomst jag har att leva av efter 63 års arbete i gruvorna... Jag hoppas varje gruvarbetare, som önskar protestera mot dagens grymma förhållanden, gör sitt bästa, önskanke storartad framgång för fonden.

Det är enkla, verkningfulla fakta som tala och borde vara i stånd att egga till samfälliga ansträngningar.

Som torde erinras lyckades den nu sittande regeringen genomföra en lag, som bl. a. förbjuder fackföreningar att direkt understödja politisk verksamhet genom anslag. Därför har denna frivilliga insamling iscensatts i stort omfång. Torypartiet har kastat sand i arbetarepartiets valmaskineri, för att tala med Mac Donald.

Upplysningsvis kan ju nämnas, att de borgerliga partierna i Storbritannien förfoga över oerhörda valfonder. Således disponerar t. ex. Lloyd George en valfond på omkring 18 miljoner pund för sin partifraktion.

Kvinnans ställning i Persien.

Översättning från Esperanto.

I Persien, liksom för övrigt i hela Orienten, regleras kvinnans ställning genom 'shariato'. Shariato är icke blott en Code, utan en verklig regulator av varje detalj i det mänskliga livet; däri föreskrives t. ex. under huru lång tid man må tvätta sig, eller tillbringa i sängen med sin hustru. Ursprungligen, d. v. s. under den tid då folket levde under ett patriarkaliskt stamsystem, blev kvinnans ställning förbättrad genom föreskrifterna i shariato. Men sedan dess har årtusenden fönflutit, och nu äro dessa föreskrifter icke mer förenliga med den ekonomiska ställningen i det nya, unga och borgerliga Persien.

I det patriarkaliska stamsystemet är mannen herre, han är husbonden som äger alla ägodelarna, häri även inbegripet kvinnorna, ty dessa äro föremål för köp och försäljning, alldeles som boskap. I syfte att skydda de lätteligen förledda männen från förförelse, utfärdade profeten den befallningen, att främmande män endast genom ett förhänge fingo samtala med kvinnorna. Alltså å ena sidan om detta förhänge befinner sig några kvinnor, jämte en gammal man, och å den andra sidan ett antal unga män, som ännu icke hunnit samla tillräckligt mycket penningar, för att köpa en hustru. Därför är också varje mer eller mindre förmöget persiskt hus delat i två delar: kvinnans — "enderun" och männens — "birun". Det är förbjudet för varje främmande man att beträda enderun, till och med för bröder till husbonden eller till hans hustru; endast läkaren kan någon gång få överträda tröskeln till ett harem.

Vanligen utgör enderun en ganska prosaisk plats, bostad för hustrurna och barnen, den mera intima familjehärden för

Emellertid ha vi med dessa kortfattade antydningar om det livliga intresset bland engelska arbetare, framför allt dess kvinnor, velat redan nu sända en mening till våra kamrater att under sommaren efterfölja våra engelska arbetarekvinnors exempel och var på sin ort göra allt för att väcka och upplysa de ointresserade bland deras kvinnliga umgängeskrets och än vidare. En för oss gynnsam valutgång beror ytterst på att vi förmå arbetarekvinnorna att rösta med oss. Däri ligger valets kärnpunkt. Låt oss göra vårt bästa!

V.

Esperantokurs. Sjätte lektionen — Sesa leciono.

Översättning av stycke 7.

Tidningen tryckes under natten. Klockan 7 på morgonen är den redan tryckt och skickas till läsarna, som vilja läsa de sista nyheterna. Den skall läsas i sängen av några läsningar, och när den studerats, kommer den att kastas bort.

Många tidningar ha mer än 10 sidor och kosta 10 kronor för ett kvartal eller fyra gånger så mycket för ett helt år. Ett enstaka nummer skall betalas med 15 öre eller mindre. Du bör besöka ett tryckeri, när du kommer till den stora stad, där dina kusiner bo.

Adverbial.

Adverbial kallas ord, som ange mått och vikt, eller rum, tid, sätt för en handling, t. ex. 6 m. lång, mycket, hemma, genast, på detta sätt. Liksom man i svenskan dels använder enkla ord (adverb), dels substantiv med eller utan preposition, så brukas i esperanto dels rena ordstammar: *tuj* genast, *morgaŭ* i morgon; dels ordstammar med adverbändelsen *-e*: *hejme* hemma, *bone* bra; dels substantiv med preposition: *dum la tago* under dagen; *en tia maniero* på ett sådant sätt; dels substantiv utan preposition men med ackusativändelsen *-n*: *ĉiun tagon* varje dag. Endast väljudet bestämmer, vilket man bör välja.

Ordbildning.

Antalet ordstammar i esperanto är inskränkt till ett minimum därigenom, att av stammarna kunna bildas nya ord genom tillägg av för- och efterstavelser. För en del sådana har redan redogjorts, här följa de viktigaste återstående:

-ig- har betydelsen komma att göra så eller så eller bli så som stamorden anger: *dormi* sova, *dormigi* söva; *bruli* brinna, *bruligi* bränna; *forta* stark, *fortigi* stärka.

-ig- ger åt ordet betydelsen göra så eller bli så eller så: *fortigi* bli stark (styrka sig); *dormigi* somna; *laca* trött, *laciĝi* tröttna.

-ebl- = möjlig: *farebla* möjlig att göra; *videbla* synlig, *legebla* läslig, *nelegebla* oläslig.

-em- = benägen för: *parolema* pratsam, *helpema* hjälpsam, *laborema* arbetsam.

-ind- = värd: *vidinda* sevärd, *leginda* läsvärd, *ridinda* löjlig.

-il- = verktyg eller medel: *tranĉi* skära, *traŭcilo* kniv; *tondi* klippa, *tondilo* sax; *ŝlosi* låsa, *ŝlosilo* nyckel.

-uj- = behållare: *inko* bläck, *inkujo* bläckhorn; *cigarujo* cigarrfodral.

Ändelsen *-uj-* användes även för att beteckna träd, t. ex. *pomujo* äppelträd, samt länder, t. ex. *Svedujo* Sverige, *Danujo* Danmark. (Dessutom användes även *Svedlando*, *Danlando* o. s. v. Formerna *Svedio*, *Danio* o. s. v., som man också kan få se, äro däremot »gjorda» och böra ej användas.)

-aĵ- = sak, det som är så eller så: *skribaĵo* skrivelse (någonting skrivet), *spritaĵo* kvickhet, vits, *mangĵi* äta, *mangĵaĵo* mat (det som man äter).

Ackusativformen -n användes icke

1) efter ord som betyda vara, bli va, kallas, födas (esti, estiĝi, fariĝi, nomiĝi, naskiĝi). T. ex. *Li nomiĝas Karlo*, han heter Karl. *Li naskiĝis instruisto*, han är född till lärare;

2) efter preposition utom för att angiva riktning, såvida prepositionen själv ej har sådan betydelse. T. ex. *al mi* till mig, *kun vi* med dig, *por ŝi* för henne.

Märk: *Ŝi iras en la ĝardeno*, hon går (omkring) i trädgården.

Ŝi iras la ĝardenon, Hon går ut i trädgården.

Mi loĝas en la ĉambro, jag bor i rummet.

Mi iras en la ĉambron, jag går in i rummet.

Den, det, de.

Svenskan brukar orden den, det, de i flera betydelser, för vilka esperanto har olika ord:

1) I stället för substantiv: katten jamar, den är hungrig: *la kato miaŭas, ĝi estas malsata*. Torka bordet, det är smutsigt: *viŝu la tablon, ĝi estas malpura*. Lär eder orden, de äro nyttiga: *lernu la vortojn, ili estas utilaj*.

2) Som bestämd artikel: Den sista nyheten: *la lasta novaĵo*. Det stora felet: *la*

granda eraro. De moderna hattarna: *la modernaj ĉapeloj*. Det språk, (som) vi lära, är esperanto: *la lingvo, kiun ni lernas, estas Esperanto*.

3) Den, som lever, får se: *tiu, kiu vivos, vidas*. Det är vackert, som är sant: *tio estas bela, kio estas vera*.

4) I sådana uttryck som »det regnar», »det är vackert väder», »det är sant» är »det» onödigt och översattes icke på esperanto: *Pluvas, estas bela vetero, estas vere*.

Verbets adjektivformer.

Jämte formerna på *-ita, -ata, -ota*, som beteckna att en sak blir behandlad på något sätt, har esperanto formerna *-anta, -inta, -onta*, som betyda att någon själv utför en handling. Ex.:

Skribanta knabo (= *knabo, kiu skribas*), en skrivande gosse,

skribinta knabo (= *knabo, kio skribis*), en gosse som skrev (har skrivit),

skribonta knabo (= *knabo, kiu skribos*), en gosse som skall skriva,

mi estas skribanta leteron, jag håller på att skriva ett brev,

mi estis skribanta, kiam li venis, jag höll på att skriva, när han kom,

mi estis skribonta, kiam vi veuis, jag skulle just till att skriva, när du kom.

Märk: *La leganto* läsaren, *la abonanto* prenumeranten.

Kuŝante en la lito, li legas la gazeton, liggande i sin säng läser han tidningen.

Veninte hejmen, mi kuŝiĝis, hemkommen (så snart jag kommit hem) lade jag mig.

Direkt och indirekt anföring.

När man berättar vad en annan sagt eller tänkt, återger man antingen talet ord för ord: Han sade: »Nu går jag, kom genast», eller så: Han sade, att han skulle gå och att jag skulle komma genast. På samma sätt i esperanto: *Li diris: »Nun mi iras, venu tuj»*. Men vid omskrivningen ändras icke verbets form som i svenskan: *Li diris, ke li iras kaj ke mi venu tuj*.

Övningsstycke 8.

Viro kuris preter Sokrato dum unu el promenadoj, kiujn li kutimis fari tra la urbo. Alia viro, kiu postkuris, kriante »Arestu! Arestu!», haltis antaŭ la filozofo kaj riproĉis lin:

»Kial vi ne malhelpis tiun viron forkuri? Li estas granda krimulo, mortigisto.»

»Mortigisto? Kion vi komprenas per tiu vorto?»

»Ne ŝercu kun mi! Mortigisto estas homo, kiu mortigas.»

»Buĉisto?»

»Malspritulo. Estas homo, kiu mortigas aliajn homojn.»

»Nu! Soldato vi volas diri.»

»Azeno! Ne dum milito; mortigisto mortigas alian dum paca tempo.»

»Nun mi komprenas. Ekzekutisto.»

»Idioto! Tute ne! Estas homo, kiu mortigas alian hejme.»

»Tre bone! Kuracisto!»

La postkurinto foriris, tute konvinkita, ke li estas parolinta kun maljuna frenezulo.

Ordförteckning till stycke 8.

<i>viro</i>	man	<i>aresti</i>	arrestera	<i>ŝerci</i>	skämta
<i>kuri</i>	springa	<i>halti</i>	stanna	<i>buĉi</i>	slakta
<i>postkuri</i>	förfölja	<i>antaŭ</i>	framför	<i>malspritulo</i>	dumbomb
<i>forkuri</i>	fly	<i>riproĉi</i>	förebrå	<i>soldato</i>	soldat
<i>preter</i>	förbi	<i>kial</i>	varför	<i>azeno</i>	åsna
<i>Sokrato</i>	Sokrates	<i>malhelpi</i>	hindra	<i>milito</i>	krig
<i>kutimi</i>	bruka	<i>krimo</i>	brott	<i>paca</i>	fredlig, fred-
<i>tra</i>	genom	<i>krimulo</i>	brottsling	<i>tempo</i>	tid
<i>alia</i>	annan	<i>morti</i>	dö	<i>nun</i>	nu
<i>krii</i>	skrika	<i>mortigisto</i>	mördare	<i>ekzekutisto</i>	skarprättare
<i>fari</i>	göra	<i>kompreni</i>	förstå	<i>tute ne</i>	inte alls
<i>frenezulo</i>	dåre	<i>per</i>	med	<i>kuracisto</i>	läkare
				<i>konvinki</i>	övertyga

Härmed är denna kurs slut. De som önska fortsätta studiet kunna vända sig till Svenska Esperanto-Förbundet, Fack 698, Stockholm 1, som beredvilligt lämnar alla upplysningar om språket, läroböcker och läseböcker, tidningar och litteratur, adresser för korrespondens o. s. v.

persern. Till och med husbonden själv allenast sover där, och tillbringar dagen i birun.

Ur orientalisk synpunkt är enderun, hustrurna och dem berörande förhållanden, ett intimt spörsmål som icke angår någon annan än mannen. Det anses till och med opassande att fråga husbonden angående hans hustrus hälsotillstånd. Det finnes ett gammalt ordspråk så lydande: »I birun talar man icke om enderun.» De tioåriga gossarna flyttar man till birun, för att de icke må taga skada av vistelsen i enderun.

Vad göra då kvinnorna i harem hos en rik familj?

Föreställ dig ett hus, i vilket äro inlåsta ett antal fullständigt okultiverade kvinnor (det är sällsynt att persiska kvinnor av medelklass kunna läsa och skriva), tvingade att bo tillsammans, och utan att hava något som helst bestämt arbete. Varje kvinna är av olika ålder — från 12 till 40 år — och tävla sinsemellan om inflytande i hemmet och om mannens uppmärksamhet. Det är naturligt att osämja, smädelser och gräl, ja till och med slagsmål, äro ofrånkomliga tillbehör i varje harem.

Och ändå — ett harem garanterar ingalunda hustrurnas trohet. Att hålla speciella väktare — eunucker — har en vanlig affärsman ej råd till. Man möter därför ingalunda brott mot den äktenskapliga troheten mindre ofta inom den persiska familjen än i Europa. Hustrurna tillåta sig i hemlighet det som maken tillåtes i enlighet med lagen.

Och shariato tillåter männen mycket. Shariato tillåter två former av äktenskap: konstant och provisoriskt.

Det förstnämnda äktenskapet kontrakteras för alltid och det kan upplösas blott genom en officiell skilsmässa. Enligt shariato är skilsmässa (för mannen) mycket lätt att ordna — i närvaro av domaren eller prästen har mannen blott att säga till hustrun, att han icke mer vill leva tillsammans med henne, återger henne hemgiften och sedan skicka iväg henne till sin faders hem.

Ett provisoriskt äktenskap — sige — kontrakteras för bestämd tid. När tiden är gånngen tillända, upphör detta äktenskap automatiskt, och kontrahenterna äro fria, utan några som helst förpliktelser.

Sige är fullt lagligt och mycket ofta praktiserat i Pensen.

I verkligheten är det dock en speciell form av prostitution, fastän mera hygienisk och mindre förödmjukande för kvinnorna än den europeiska. Ett provisoriskt äktenskap kräver icke en så komplicerad och dyrbar bröllopsfestritual, som den vilken tillhör bröllopsakten vid ingåendet av ett konstant äktenskap. En man som funnit en kvinna, vilken är villig att

En arbeterskas ungdom.

Berättad av henne själv.

Bemyndigad översättning av Wera von Kræmer.

På inga villkor ville jag gå hem. Vad skulle jag säga, bekänna allt? Nu stod mitt förfarande de senaste dagarna för mig som en verklig förbrytelse, jag kunde inte bekänna den. Och så föreställde jag mig min mors bestörtning, min stackars jagade mor, som måste väga vart öre och som satte så stora förhoppningar till mig. Skulle jag kunna bereda henne så mycken missräkning och sorg? Min ånger och oro blev allt större. Hade jag bara betvingat mig och stannat kvar på fabriken! Nu stod allt för mig som den vildaste överdrift, min rädsla för herr Berger, min skygghet för kamraterna och bekymren om min dygd. Nu kände jag bara hur skönt det skulle ha varit att få gå hem med avlöningen på fickan. Jag tog vägen ner till strömmen och den föreställningen grep mig att det vore lättare att kasta sig i vattnet än gå hem med min skuldbörda.

Då jag skyndade fram genom en av de förrämsta gatorna för att komma ner till mitt nya mål, vattnet, snyftande och darande, hejdades jag av en elegant herre. Han frågade mig vart jag skulle ta vägen och varför jag grät. Detta var säkert räddningen, guds finger! Nytt hopp kom över mig och jag berättade mina bekymmer. Två gulden måste jag ha, annars kunde jag inte komma hem. Han talade

så vänligt till mig, han ville ge mig tio gulden, men då måste jag följa med honom hem, ty han hade inga pengar på sig. Jag visste inte vad som kom åt mig, men jag ville inte gå med honom till hans bostad, trots all min nöd. Jag bad att få vänta utanför porten till det hus, dit han förde mig, tills han kom ned med pengarna. Då han sökte resonera med mig och med milt våld ville föra mig in, rev jag mig lös och sprang. En obeskrivlig skräck hade kommit över mig, mannens blickar skrämde mig så, att jag besinningslöst rusade därifrån och hem. Utanför mötte jag min bror, som letat efter mig och just ämnat sig till fabriken för att fråga efter mig.

Behöver jag berätta hur fortsättningen blev på denna julafton? Hur varken mor eller bror kunde läsa i mitt inre, hur de inte kunde fatta mina bevekelsegrunder och inte ville ens ursäkta mig? De kallade mig en lat slyna. Jag lat! I en ålder då andra barn lekte med dockor och sutto på skolbänken, då de skyddades och vårdades för att ingen sten skulle ligga i deras väg, i den åldern måste jag ut under arbetets hårda ok. I en ålder, då andra ännu njuta av barndomens hela ljuvlighet, hade jag redan lagt bort barndomens bekymmerslösa skratt och var allvarligt

med honom ingå ett provisoriskt äktenskap (i de flesta fall står hon på ett lägre socialt plan än han), uppsätter ett kontrakt med hennes föräldrar, betalar den bestämda penningssumman, vilken påverkas å ena sidan av hans rikedom och å andra sidan av hennes skönhet. Sedan besöka de prästen och underskriva kontraktet, vilket prästen stämplar eller signerar för en gottgörelse av 4 tumaner (omkring 2 dollars).

Dessa kontrakt hava en mycket original text. Den består av några rubriker.

Den första rubriken lyder: "Den uttagna nyttan" (av kontraktet), och här skrives mannens namn. Den andra rubriken: "Den föreställda nyttan." Här beskrives utförligt kvinnans goda egenskaper och härefter hennes namn och namnen på de släktingar, som sålt henne. Tredje rubriken omtalar: "För huru lång tid", och den fjärde bär rubriken: "Makens rättigheter och huru mycket han skall betala hustrun per månad." Om "hon" är flicka så kostar hon mera än om hon är en kvinna, som icke längre äger sin dygd.

Härefter följer underskrifterna och prästens signering.

De till prästen överlämnade mynten klinga och köpet av kvinnan är avslutat. Hon har köpts och sålts blott för provisoriskt bruk. Man skriver sigekontrakt för mycket olika tidslängder, från några dagar till några månader, ja till och med för år.

Enär arbetareklassen i Persien lever i fullständig misär, så är det mycket lätt för rika affämän och jordägare att genom "sige" finna provisoriska hustrur, dygdiga och vackra "leksaker".

Det finnes till och med spekulationer beträffande sige. Många familjer leva av dem. Familjeöverhuvudena drömma alltid om en profitgivande försäljning av en mognande dotter eller syster.

Det finnes dock någonting för kvinnorna ännu mera förfärligt, det lagliga "nasheze", d. v. s. att försökjutas. Om en hustru icke lyder sin make, om hon icke uppfyller hans befallningar, så har han rätt att förklara henne nasheze och därmed driva henne bort från hemmet utan skilsmässa och utan att till henne återlämna hennes hemgift.

(Ur Sennaciulo.)

uppfylld av medvetandet att arbete var min förutbestämda lott.

Denna barndomens börda har legat tungt på mitt sinne i många år och gjorde mig till en brådmogen, från glättighet av vandrare. Mycket måste komma, något stort måste komma in i mitt liv för att hjälpa mig övervinna det.

*

Åter fick jag arbete, jag tog vad som erbjöd sig för att bevisa min goda vilja och gick igenom mycket. Men slutligen blev det bättre. Jag togs emot i en korkfabrik med gott anseende. Trehundra arbeterskor och omkring femtio arbetare voro anställda där. Jag kom in i en stor sal, där 60 kvinnor och unga flickor arbetade. Vi skulle sortera varorna, andra skulle räkna dem och ett tredje lag stämpla dem. Vi arbetade från sju på morgonen till sju på aftonen, hade en timmes middagsrast och en halvtimmes vila på eftermiddagen. Fastän det var helgdagen vecka, då jag antogs, fick jag full avlöning, som betalades i förskott. Det var fyra gulden. Så bra hade jag aldrig blivit avlönad förut. Dessutom hade jag i utsikt att om jag visade mig duglig få 50 kreuzers tillägg efter några månader. Det fick jag redan efter sex veckor, och efter ett halvt år hade jag fem gulden i veckan, sedermera fick jag sex.

Jag tyckte att jag var nästan rik nu, jag räknade ut hur mycket jag skulle kunna spara på några år och byggde luftslott. Som jag var van vid umbäranden skulle jag ansett det för slöseri att ge ut mera för mat nu än förut. Jag var nöjd bara jag inte var hungrig. Vad födan bestod av brydde jag mig inte om. Men jag ville vara väl klädd, ingen skulle få se fabriksarbeterskan på mig, när jag gick i kyrkan om söndagarna. Ty jag skämdes för detta arbete, det stod alltid för mig som något förnedrande. Då jag gick i lära hos min släkting hörde jag jämt talas om vilka dåliga flickor fabriksarbeterskorna voro, lättsinniga och fördärvade. Det talades om dem i de mest nedsättande ord och jag hade insupit dessa felaktiga föreställningar. Nu gick jag själv på en fabrik bland så många andra.

Flickorna voro snälla mot mig; de undervisade mig på det vänligaste i mitt arbete och satte mig in i yrket. De som arbetade i sorteringssalarna ansågos som eliten av personalen, fabrikanten valde själv ut dem, under det att verkmästaren hade sig anförtrödd sammansättningen av verkstadspersonalen. I de andra salarna arbetade män och kvinnor tillsammans, här voro vi endast kvinnor. Män användes endast som hjälp, när de stora balarna med sorterade, räknade och stämplade varor skulle expedieras ner på gården. Våra middagar intogs vi i fabriken. Var det

vackert väder, sutto vi på eller lutade oss mot varubalarna i den glasövertäckta gården. På vintern fingo vi vistas i maskinhallen. I sorteringsalen, där det varit trevligare att stanna, fingo vi inte äta, emedan varorna kunnat ta åt sig lukten från maten.

De arbeterskor, som bodde nära fabriken, gingo hem i middagsrasten och dessa hade det bäst, då de kunde få varm mat. Under några veckor gick jag och åt hos bekanta. Det var ett verkligt lidande; jag hade tjugufem minuters rask promenad, så fick jag hastigt sätta i mig den varma maten och så rusa tillbaka till arbetet, dit jag alltid kom andlös och flämtande. Detta kunde jag inte hålla ut med i längden, utan stannade hellre i fabriken.

Hur sorglig och rik på umbäranden en arbeterskas lott är, det kan man sluta sig till av kvinnorna på denna fabrik. Här funnos de erkänt bästa arbetsvillkoren, ingen av fabrikerne i närheten betalade så hög avlöning, och vi avundades också allmänt. De föräldrar skattade sig lyckliga som kunde få hit sina fjortonåriga döttrar så fort dessa slutat skolan. Alla bemödade sig att vara till belåtenhet av fruktan att annars bli avskedade. Giftna arbeterskor försökte ofta få hit sina män som hjälparbetare, fast dessa i årtal lärt ett annat yrke, ty ens existens ansågs långt mera tryggad här. Men till och med här, i detta "paradis", äto alla knapp föda. Den som stannade i fabriken över middagsrasten, köpte sig för några öre korv eller avfall från en ostaffär. Många äto smörgåsar med billig frukt. Somliga drucko ett glas öl, i vilket de doppade bröd. De av oss som inte tyckte om detta hämtade på ett matställe för fem kreuzer soppa eller grönsaker. Tillagningen var sällan god, flottlukten var avskryvård och vi mädde ibland så illa av den att vi slog ut soppan och hellre äto torrt bröd och tröstade oss med tanken på kaffet, som vi tagit med oss till eftermiddagen.

Ofta gick fabriksägaren genom gården, när vi intogo våra middagsmål där, och stannade och frågade vad vi hade för "gott". Var han vid särskilt gott lynne eller såg den arbeterska han vände sig till, bra ut och förstod att beklaga sig, gav han henne ofta pengar att köpa sig något bättre för. Detta harmade mig alltid. När han frågade mig, svarade jag att maten var god.

Vi provade också på att äta i ett folkök. Där fick man för åtta kreuzer soppa och grönsaker. För ytterligare åtta kreuzer slog två sig ofta ihop om en bit kokt kött. Jag besökte en tid detta matställe, då jag åter blev sjuk och läkaren på nytt ordinerade kraftigare föda som det viktigaste botemedlet. Men när jag blev bättre igen skar det i mig att behöva så

mycket till mat. Jag ville ju spara för att ha en slant i nödens stund.

I regel kunde endast de flickor skaffa sig bättre mat, som hade stöd av sin familj. Men dessa voro få, oftare hade arbeterskorna föräldrar att försörja eller utackorderingsavgifter att betala för sina barn. Hur uppoffrande voro icke dessa mödrar! Öre efter öre lade de tillsammans för att deras barn skulle få det bättre och för att kunna ge fostermödrarna presenter så att de skulle ägna sig mer åt barnen. Stundom hade en arbeterska också sin arbetslösa man att sörja för och fick pålägga sig en dubbel börda, ty de fingo ju ensamma stå för hela hushållet.

Fabriksflickornas mycket förkättrade lättsinne kom jag också underfund med.

Det är sant att de gingo på danstillställningar och att de hade kärleksförhållanden, andra ställde sig i kö om middagarna vid någon teater för att få en billig biljett till kvällens föreställning. På somrarna gjorde de utflykter och timslånga promenader för att spara in utgiften för båt eller tåg. Detta kan man kalla nöjeslystnad, om man så vill, men lättsinne, lidelighet, vem har mod att välja det epitetet?

Jag såg hos mina kamrater, de föraktade fabriksarbeterskorna, exempel på den utomordentligaste offervillighet. Om särskild nöd utbrutit i en familj, "skramlade" man ihop pengar för att hjälpa. När de arbetat tolv timmar i fabriken och sedan hade lång väg att gå hem, lagade de ändå sitt linne, utan att de lärt sig sy. När deras kläder blevo slitna, sprättade de sönder dem och sydde sig nytt av de hela bitarna, som de sedan buro på lördagskvällar och söndagar.

allt flera

köpa i

Konsum

Principen är där:
sunda varor i
sunda butiker.

Innehållsförteckning:

- En betraktelse över siffror och kvinnor, av H. L.
- Ett grundläggande spörsmål, av V.
- Aktuella kvinnofrågor, av E. L.
- Från Riksdagen.
- Soc.-dem. Kvinnoförbundets kongress.
- Förebyggande åtgärder för folkhälsans höjande — en viktig samhällsuppgift, av Olivia Nordgren.
- Kvinnor och politik, av Pavo.
- Valintresse, av V.
- Esperantokurs.
- Kvinnans ställning i Persien, översättning från Esperanto.
- En arbeterskas ungdom. Följetong.
- Notiser, klubbrev m. m.

Glöm inte Morgonbris hemma då ni går till agitationsmöte!

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

*Se ej så noga
på slanten*

när det gäller spara!

Sätter Ni regelbundet
in tre å fyra kronor
varje vecka på Eder
postsparbanksbok
har Ni om fem år
ungefär

1,000 kronor

Postsparbanken

Säkrast — Bekvämast

*Samma sparbanksbok
gäller över hela landet*

”Gör din inre människa starkare
och skönare och låt sedan din
personlighet spontant stråla ut. Den
skall då genom sin godhet och sin
styrka verka befruktande på andra.
Utan att eftersträva eller direkt
vilja det, skall du bliva en uppfost-
rare och en välgörare.”

Charles Baudovin.

En länk som brustit.

Fru Anna Olsson, Kärrgruvan.

Norbergs socialdemokratiska kvinno-
klubb har drabbats av en mycket känbar
förlust, i det en av dess styrelsemedlem-
mar, fru Anna Olsson i Kärrgruvan, helt
hastigt avlidit efter blott några dagars
sjukdom.

Fru Olsson, som vid sin död endast var
30 år gammal, var i flera avseenden en
verklig tillgång för klubben. Alltid glad
och förhoppningsfull och framförallt vil-
lig att hjälpa till, när det behöfde göras
en insats, fränsade hon sig aldrig ett upp-
drag, som hon visste sig kunna utföra.
Genom sitt vänliga och sympatiska upp-
trädande, var hon också ovanligt uppskat-
tad och avhållen, icke blott inom klubben,
utan av en och var, med vilken hon kom
i någon beröring.

Detta visade sig också vid hennes be-
gravning dels genom den stora till-
slutningen och den rika blomstergården
hon fick. Fru Anna Lindgren, Norberg,
framförde också i varma ordalag klub-
bens tack till den bortgångna för hennes
intresserade och oegennyttiga arbete i den
socialdemokratiska kvinnorörelsens tjänst
och nedlade en krans på hennes kista. En
annan av klubbens medlemmar, fru Hulda
Nilsson i Kärrgruvan, bringade henne sin
hyllning i några verser och hr A. Lind-
kvist, Kärrgruvan, nedlade en krans från
hennes närmaste grannar och vänner, sam-
tidigt med några ord erinrande om vad
hon varit och vad hon utträttat såsom
maka och mor.

**GYNNA MORGONBRIS
ANNONSÖRER!**

**Skånes soc.-dem. kvinno-
distrikts årskonferens.**

Skånes socialdemokratiska kvinno-
distrikt höll annandag påsk årskonferens i
Malmö. 27 ombud närvaro, representeran-
de 20 klubbar. Dessutom närvaro ett an-
tal inbjudna gäster samt många intresse-
rade klubbmedlemmar.

Kvinnodistriktets ordf., fru Martha
Larsson, inledde konferensen med ett kort-
are anförande, vari hon berörde de social-
demokratiska kvinnoorganisationernas
uppgifter. Den stundande valkampanjen
kommer att av kvinnodistriktet och dess
klubbar kräva ett intensivt agitationsar-
bete bland provinsens arbetarekvinnor, i
synnerhet bland hemsrens kvinnor och
bland vissa kategorier självförsörjande,
särskilt hembiträdeskåren. Uttalade för-
hoppningen, att konferensens beslut och
uttalanden måtte på allt sätt befrämja
denna agitationsverksamhet och stimulera
intresset. Frambar hälsning till de in-
bjudna gästerna och riktade sig därvid
först till fru Anna Sterky, kvinnoförbun-
dets hedersordförande, vidare till närva-
rande representanter för partidistr., Malmö
arb.-kom., ungdomsdistr. och till sist riks-
dagsledamoten fru Nordgren.

Sedan respektive gäster framfört häls-
ningar och en del tekniskt arbete undan-
gjorts behandlades inkomna motioner.

En motion från Bjuvs soc.-dem. kvin-
nokl. om statligt understöd åt änkor med
barn jämte moderskapsförsäkring och obli-
gatorisk, kostnadsfri läkare- och tandvård
inom landets folkskolor erhöi konferen-
sens instämmande och beslöts att till parti-
ets riksdagsgrupp rikta en maning att
kraftigare beakta de sociala frågornas
vikt. Konferensen underströk samtidigt
distriktsstyrelsens i sitt yttrande till mo-
tionen gjorda uttalande att under den
stundande valkampanjen energiskt arbeta
för uppnående av majoritetsställning för
partiet inom riksdagen.

Motion från Landskrona kvinnokl. om
införande i provinsens partipress av regel-
bundna referat från klubbarnas möten i
samband med kortare agitatoriska medde-
landen av intresse för kvinnorörelsen bi-
fölls med uppdrag åt distr.-styr. att i sam-
arbete med klubbreferenterna och red. H.
Leikel sätta detta beslut i verkställighet.

Distriktsstyr. motion om sällagstiftning
för privata barnhem och förlösningshem
för s. k. obemärkta föranledde konferen-
sen till ett beslut att kraftigt understödja
den av Skånska barnavårdsförbundet ny-
ligen företagna utredningen av hithörande
förhållanden, samtidigt som konferensen
uttalade sig för sådan komplettering av

Tvätta med

Vita Tvättbjörn

Svenskt tvättmedel — fritt från klor och vattenglas.

nu gällande barnavårdsagar, att koncessionstvång med skärpt kontroll över privata förlossnings- och barnhem måtte införas, varigenom garanti för lämplig ledning och yrkesutbildad personal samt stävande av oblygt ocker på ensamstående mödrar vinnes.

Motion om anordnande av minst ett kamratmöte varje år på distriktsstyrelsens initiativ bifölls också.

Sedan motionerna behandlats, höll partidistriktets ombudsman hr Olof Andersson, Malmö, ett intressant anförande om "Arbetarepressens betydelse". Föredraget och den därpå följande debatten resulterade i ett konferensbeslut om följande uttalande:

"Då partipressens spridning har en oerhörd stor betydelse för socialdemokratiens utbredning bland folket, och då kvinnorna ofta ha ett avgörande inflytande vid valet av den tidning, som hålles i hemmen, vill konferensen rikta en uppmaning till arbetarkvinnorna att slå vakt kring den socialdemokratiska tidningspressen och medverka till att målet: en partitidning i varje arbetarehem, måtte snarast möjligt realiseras."

Nästa ärende gällde omorganisationsfrågan. Denna inleddes av fru Anna Hansson, Trälleborg, som genomgick de grundlinjer, enligt vilka omorganisationen föreslagits. Tal. sökte därefter belysa de fördelar och nackdelar, som kunde stå att vinna genom omorganisation och uttalade därvid som sin mening, att svensk socialdemokratisk kvinnorörelse borde få fortsätta i hittills vedertagna former minst ännu en fyraårsperiod, när dessa former visat sig skapa värdefull skolning för intresserade och dugliga arbetarkvinnor. Det enda i förslaget om nya grundlinjer, som för närvarande bör tillvaratagas, är kravet på fast anställd kvinnlig ombudsman.

I den följande diskussionen understödde fru Olivia Nordgren m. fl. kraftigt önskemålet om ombudsman, avlönad av partiet och med uppdrag att ständigt verka i agitationens arbetet, varjämte kravet på större ekonomiskt anslag från partiet till kvinnoförbundets verksamhet framfördes. Kvinnoförbundet är dock icke att betrakta som självändamål utan som ett värdefullt medel i det stora arbetet för en stark arbetarörelse inom landet.

Konferensen beslöt efter långvarig och livlig debatt att instämma i distriktsstyrelsens förslag, som gick ut på att bibehålla nuvarande organisationsformer tills vidare under en fyraårsperiod. Samtidigt beslöts att ingå med begäran dels om en av partiet avlönad och fast anställd kvinnlig ombudsman i och för agitatorisk verksamhet, dels att göra framställning om större ekonomiskt anslag till kvinnoförbundets verksamhet.

På förslag av distriktsstyrelsen beslöt konferensen nominera kandidater åt klubbarna för val till kongressombud. Denna kandidatnominering försiggick på så sätt, att kvinnodistriktet uppdelades i trenne valgrupper, den första omfattande klubbarna i Anderslöv, Dalby, Sjöbo, Skivarp, Trälleborg, Tomelilla och Ystad med Blenda Björk, Tomelilla, och Anna Hansson, Trälleborg, som kandidater, den andra omfattande klubbarna i Billesholm, Bjuv, Hälsingborg, Höganäs, Skromberga och Ängelholm med Ida Rosenqvist, Hälsingborg, och Olga Jönsson, Bjuv, som kandidater, den tredje omfattande klubbarna i Eslöv, Furulund, Hässleholm, Kävlinge, Landskrona, Lund och Åhus med Ester

Persson, Landskrona, och Maria Andersson, Eslöv, som kandidater. Dessa kandidater gå nu till klubbarna för omedelbar omröstning i och för val av trenne ombud, ett från varje valgrupp.

Den sittande distriktsstyrelsen, bestående av Martha Larsson, Anna Ekberg-Åkeson och Mathilda Pettersson, samtliga i Malmö och utgörande V. U., samt Anna Hansson, Trälleborg, Ida Rosenqvist, Hälsingborg, Hanna Leikel, Malmö, och Ester Persson, Landskrona, omvaldes.

Distriktsordföranden Martha Larsson samt redaktör Hanna Leikel, båda från Malmö, valdes till distriktets ombud vid årets förbundskongress. Beslöts i samband härmed utfärda fullmakt för fru Olivia Nordgren, Trälleborg, att som Skånedistriktets representant närvara vid förbundskongressen.

Ordf. redogjorde för årets sommarester- och bildningskurs för arbetarkvinnor på Vilans folkhögskola och för de åtgärder, som vidtagits. Inbjudan från Lunds kvinnoklubb till blivande kursdeltagare att gästa universitetsstaden och avlägga studiebesök i dess sociala institutioner antogs med tacksamhet.

Beslöts att förelägga nästa årskonferens till Malmö, varefter konferensen avslöts av ordf., som tackade för de närva-

randes visade aktivitet och intresse och deras medverkan till de fattade besluten.

Efter konferensen höll fru Olivia Nordgren föredrag över de kvinnliga riksdagsledamöternas insats i vår lagstiftande församlings arbete från och med 1925 till innevarande år. R e f.

Örebro läns soc.-dem. kvinnodistrikts årskonferens.

Örebro läns soc.-dem. kvinnodistrikt hade sin årskonferens söndagen den 15 april. Från samtliga klubbar i länet hade infunnit sig 12 ombud, varjämte en hel del klubbmedlemmar övervoro densamma. Av årsberättelsen framgick, att en agitations-turné hade anordnats, som omfattade 17 platser, och föredragen hade besökts av cirka 1,100 personer. Dessutom har föredrag vid flera tillfällen under året hållits på skilda platser inom länet.

Sommarens valarbete upptogs till behandling och under den livliga diskussionen rekommenderades flera sätt för dess bedrivande för att nå bästa resultat. Konferensen uttalade sig för att klubbarna på allt sätt böra delta i agitationen för valen.

Arbetslöshetsfrågan var också föremål för behandling. Särskilt påtalades de statliga nödhjulsarbetena långt från arbetarnas hemorter, där de utom dåliga löner riskera både liv och hälsa genom dåliga bostäder, otillräcklig föda och inhuman behandling. Den livliga debatten resulterade i följande uttalande:

"Vi kräva arbetslöshetskommissionens avskaffande. Om nödhjulsarbetet fortfarande måste finnas till, fordra vi högre arbetslöner samt för de till de skilda arbetsplatserna utsända arbetarna människovärdigare bostäder och en humanare behandling av arbetarna. Särskilt ligger arbjälpan det av ungdomsarbetslösheten konferensen varmt om hjärtat."

Efter middagsrasten behandlades förslaget till omorganisation av förbundet, vilket förslag utsänts till avdelningarna. Efter en lång överläggning beslöt konferensen att i huvudsak tillstyrka det föreliggande förslaget med undantag för representationen, som man ansåg borde utökas till såväl distriktens som till förbundets konferenser. R e f.

Från Vallvik.

Vallviks soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 6 februari. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Klubbens kassa har balanserat på kr. 347:04 med en behållning av kr. 230:82. Medlemsantalet vid årets slut var 39. Av Morgonbris har försålts 430 ex.

Till styrelse för år 1928 valdes: Ulla Posst, ordf., Anny Magnusson, sekr., Hedvig Andersson, korresp., Signe Hedberg, kassör, Kristin Sundkvist, v. ordf., och Signe Söderberg, v. sekr. Revisorer blevo Elin Johansson, Edit Vestlund och Mari Sandberg. Till kommissionär för Morgonbris valdes Märta Häll.

Med partihälsning.

S e k r.

Kronan på verket

är K. F:s smörblandade margarin, som innehåller minst 20 procent runmärkt mejerismör, vilket finnes anmärkt på varje paket.

Stärkande
 och aptitgivande är **IDOZAN**.
 Erkänt bästa järnmedicinen.
 Förordas av läkare. Fås å alla apotek.
IDOZAN A svagt avförande. **IDOZAN B** ej avförande.
Kina-IDOZAN särskilt stärkande.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Orrefors.

Orrefors soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 1 febr. Styrelse- och revisionsberättelserna behandlades och tillerkändes styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

Till styrelse valdes: Ingeborg Rosander, ordf. och korresponderande sekr., Agda Mattsson, sekr., Gundborg Karlsson, kassör, Selma Karlsson, v. ordf., och Anna Karlsson, v. sekr. Till revisorer valdes Vera Wedell och Edit Sunnesson.

Av styrelseberättelsen framgick, att klubben hållit 9 protokollförda möten samt ett offentligt möte med föredrag av fru Ruth Gustafson från Stockholm. Genom A. B. F. har klubben anordnat en föreläsningkurs i sjukvård, hållen av sjuksköterskan Greta Elmkvist från Hälsingborg. Deltagarantalet i denna kurs var 67. Morgonbris har av klubbmedlemmarna försålts i den mån det varit möjligt på platsen. Klubben har varit representerad vid distriktskonferensen i Växjö samt vid kamratmöte i Växjö kvinnoklubb.

Med hälsning till alla kamrater landet runt. Korresp.

Från Karlshamn.

Karlshamns soc.-dem. kvinnoklubb höll den 13 febr. årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 579:18.

Till styrelse valdes fruarna Anna Johansson, Bernhardina Bengtsson, Tora Andersson, Anna Olsson och Sofia Persson. Till revisorer valdes fruarna Ulla Rydholm, Ada Svensson och Anna Olander. Dessutom valdes ombud att representera klubben vid Koop. föreningen Solids och föreningen Folkets hus årsmöten samt till A. B. F:s lokalavdelning.

Klubben har under det gångna året utvecklat en synnerligen livlig verksamhet, anordnat åtskilliga föreläsningar samt utdelat diverse anslag och stipendier. Bland föreläsningarna nämnas: dr Alma Sundquist över ämnet "Befolkningens och nati-

vitetsfrågan" och fru Alma Ågren, Sölvesborg, över ämnet "Alkoholfrågan som social företeelse". Vid firandet av internationella kvinnodagen hölls föredrag av fru Agnes Söderquist från Västerås över ämnet "Fred, frihet och självansvar".

Bland stipendierna må nämnas: 30 kr. för beivrande av sommar- och semesterkursen i Bräkene, Hoby, anslagit 50 kr. för beivrande av kvinnokursen vid Brunnsvik under år 1928, bidragit med 25 kr. till ett stipendium, tilldelat en ungdomsklubbist för beivrande av instruktionskursen i Stockholm. Dessutom har valts ett flertal stipendiat för beivrande av de av A. B. F:s lokalavdelning anordnade föreläsningarna här på platsen.

S. P—n.

Från Bollnäs.

Bollnäs soc.-dem. kvinnoklubb hade den 21 febr. sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes och ansvarsfrihet beviljades den avgående styrelsen. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på kr. 397:63. Under året ha hållits 9 ordinarie möten och lika många styrelsesammanträden. Klubben är representerad med ledamöter i fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, fullmäktige och nykterhetsnämnden. 3 samkvämsmöten ha under året anordnats med olika talare. Vid distriktets årsmöte representerades med flera medlemmar. Kamratmötet, som var förlagt till Bollnäs med inbjudan till klubbarna, var talrikt besökt. Som talare medverkade riksdagsman Sävström. En lekafton med teater har an-

Varje husmoder

måste vara medveten om, att det är för att höja hushållens välfärd som konsumenterna organisera sig. Hundratusentals familjer ha sammanslutit sig i kooperationen för gemensam varuanskaffning. Tack vare denna samverkan kunna de uppnå de fördelar som ett ensamstående hushåll aldrig kan nå.

Handla ekonomiskt — handla kooperativt!

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
 FÖRENING U. P. A.
 STOCKHOLM

Obs! Detta märke på varje plagg.

BARNHUSGATAN 20

:-:

STOCKHOLM

Köp vad Ni behöver
 för hushållet hos

LINNÉA

På avbetalning

Herr- & Damkläder

Korkmattor,
Mjuka mattor,
Gardiner,
Täcken, Filtar,
Turistsängar
m. m.

STRÖMBERG & Co

BARNHUSGATAN 16,
TUNNELGATAN 23.

ordnats, som gav god vinst. Vidare har genom A. B. F. anordnats en föreläsningkurs, som klubben deltagit i, och en studiecirkel i Ekonomisk geografi. På en lista till Matteottifonden har klubben tecknat 5 kr. och till patienterna på Møheds sanatorium har insamlats kr. 35:50. Av Morgonbris ha våra kommissionärer försålt 700 ex. Till kommissionär omvaldes fröken Nilsson.

Till styrelse för år 1928 nyvaldes fruarna Hilda Alden ordf., Wivan Hedberg, v. ordf., och Lisa Andersson, sekr. De övriga styrelsemedlemmarna omvaldes. Till revisorer omvaldes fruarna Tilda Wiklund och Mimmi Forsgren.

Årsmötet var talrikt besökt, allt lovande god fortsättning för klubben.

Med kamrathälsning. Ref.

Från Flen.

Flens soc.-dem. kvinnoklubb hade den 16 febr. årsmöte. Års- och revisionsberättelserna godkändes och styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Inkomster och utgifter hau nder året balanserat på kr. 372:10. Klubben har under året hållit 9 ordinarie möten och ett samkvämsmöte, å vilket även redogjordes för barnvårdslagen. Klubben har i samband med liberala kvinnoförbundet anordnat ett offentligt föredrag i moderskapsförsäkringen. Under året har den av kvinnoklubben 1925 inlämnade motionen om införande av tandvård i skolorna fått en lycklig lösning. Flera av klubbens medl. deltaga i den av A. B. F. anordnade studiekursen i kommunalkunskap. Klubben har varit representerad vid samtliga av partikretsens anordnade möten, vid kvinnodistriktets årsmöte samt vid internationella kvinnodagen i Eskilstuna ävensom i studiekursen i Stockholm. Under året ha försålt 290 ex. av Morgonbris. Anslag har under året lämnats till studiekursen i Stockholm samt till internationella kvinnodagen, till bildningsfonden och till Løts sanatorium.

I styrelsen omvaldes fru Hilda Lindhe samt nyvaldes fru Signe Ålund. Kvarvarande äro fruarna Natalia Brolin, Edit Gerschvind samt Selma Lindblom. Till revisorer valdes fruarna Hulda Lindhe och Lilly Landelius. Att representera klubben vid partikretsens möten under 1928 valdes fru Hulda Lindhe. Till kommissionär för Morgonbris valdes fru Selma Lindblom. H. L.

Akers kvinnoklubbs studiecirkel.

Från Åkers styckebruk.

Akers soc.-dem. kvinnoklubb höll den 7 febr. årsmöte. Under året ha hållits 12 ordinarie möten samt 13 styrelsemöten. Styrelsen omvaldes liksom klubbens övriga funktionärer. Klubben är representerad i fattigvårdsstyrelsen, kommunalfullmäktige, föreläsningföreningens styrelse samt styrelsen för A. B. F:s avd. Klubben tar livlig del i studiearbetet under året med en cirkel om 10 medl. I Folkets Hus-föreningen har klubben tecknat 98 andelar, utgörande 490 kr. Fyra stipendier ha under året utdelats, 3 till kvinnokursen i Stockholm, 1 till Brunnsvik. Beslut har fattats att ingå som medlem i platsens konsumtionsförening. Klubben har bidragit med 25 kr. till radioanläggning vid älderdomshemmet. Under julhelgen avlade klubben ett besök hos de gamla vid hemmet. Där bjöd klubben på kaffe och sång, vilket mycket uppskattades. Trettondagen hölls den sedvanliga julgransfesten.

Att representera vid förbundets andra kongress valdes fru Jenny Ljungberg.

Sommarfest och paketauktion har hållits, som tillsammans gav ett netto på 560 kr. Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av 1,357 kr. med en behållning av 471 kr.

En hälsning till alla klubbkamrater landet runt. Ref.

Från Gävle.

Gävle soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 13 febr. Årsberättelsen utvisar att under året hållits 10 styrelse- och klubbmöten. Ett kamratmöte har hållits med fr. Astrid Forsberg som talarinna över ämnet: "Gift kvinnas rätt till statstjänst", till vilket möte Jädraås, Norrsundets, Hofors, Sandvikens och Bomhus kvinnoklubbar inbjudits. Diskussionsmöten ha anordnats med fruarna Anna Åberg och Ester Andersson som inledare över ämnen, som särskilt intressera oss kvinnor. Under året har försålt 300 ex. av Morgonbris. Vid kvinnodistriktets årskonferens har klubben varit representerad. En stipendiat till sommarkurs i Brunnsvik Folkhögskola har klubben bekostat.

Styrelsen har följande sammansättning: ordf. och korresp. Elin Lindberg, sekr. Cissi Strandberg, kassör Maria Bergstén, v. ordf. Anna Hallin och v. sekr. Ester Andersson. Revisorer blevo Signe Andersson och Anna Östman.

Valdes ombud till Tryckeri- och Tidningsföreningen, Folkets Hus, Konsumtionsföreningen Alfa samt till "Mors vila".

Till ombud vid förbundskongressen valdes Elin Lindberg.

Efter mötesförhandlingarna vidtog samkväm med musik, sång och uppläsning samt ett välförsett kaffebord.

E. L—g.

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

Från Huskvarna.

Huskvarna soc.-dem. kvinnoklubb höll den 13 febr. årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna lades med godkännande till handlingarna och beviljades styrelsen ansvarsfrihet. Styrelseberättelsen anger, att under året hållits 10 ordinarie möten, en gökotta, en basar och ett kamratmöte med Jönköpings och Norrahammars klubbar som gäster. Till kamratmötet voro även arbetarekommunens och ungdomsklubbens styrelser inbjudna.

Bland diskussionsämnen märkas: "Gift kvinnas rätt till statstjänst" och "Konstant eller på avbetalning".

Två studiecirkel är i livlig verksamhet. Av klubbens medlemmar tillhör en fattigvårdsstyrelsen och en barnvårdsnämnden. Medlemsantalet är vid årets slut 42.

Till styrelse valdes fruarna Martha Johanson, Lotten Söderqvist, Selma Lindell, Anna Andersson och Augusta Rosén.

Med hälsning till alla klubbkamrater i Sverige att ej tröttna i kampen för mänsklighetens frigörelse ur andligt och materiellt förtryck. M. J—n.

Liten familj

blir inte stor om man i god tid gör sina inköp hos oss. Upplysningsbroschyrer och prislista mot 45 öres porto. Privat avsändare om så begäres.

Nils Adamsson,

Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

(7)

Gre & Ess

Smakar Som Smör

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijerstam, Götbergsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets Rådfrågningsbyrå för
föräldrar meddelar råd och upplysningar angående födelsekontroll, havandeskapets hygien och sexuella spörsmål. Den vill alltså vara en

Hygienisk rådgivare
i vad som rör människans släktliv ur såväl individens som samhällets synpunkt.

Doktor Ada Nilsson, föreståndare.

Byrån är öppen dagligen kl. 12—17. Läkare träffas månd. 12—13, torsd. 18—19. Förfrågningar per brev besvaras även. Regeringsgatan 31, 3 tr., Stockholm. Tel. N. 80 43.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs.! Lokal i O-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen. Ordf. Nelly Thüring, Barbro Stigsdottersvägen 112. Tel. Enskede 15 91.
Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

NOTARIAVDELNINGEN
uppsätter Kontrakt, Testamenten och Äktenskapsförord.
Kassafack uthyras, (T)

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoffor.**

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Nyköpings soc.-dem. kvinno-
klubb har möte 3:dje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Obs.! Ändrad lokal.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinno-
klubb har ord. möte 1:sta fredagen i varje månad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs.: Ändrad lokal.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinno-
klubb sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Ordf. fru Vilma Eriksson, St Eriksg. 47. Tel. Kungsh. 1244.

Föreningen för Hembiträden i
Stockholm håller möte varje torsdag kl. 8.30 e. m. i Studiehernet, Drottninggatan 88, 1 tr.
Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinno-
klubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva. *Styrelsen.*

Djursholms Soc.-dem. kvinno-
klubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Eskilstuna soc.-dem. kvinno-
klubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstäderas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Hägerstensg., Aspudden. Tel. 5 28.

Göteborgs soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 1:sta tisdagen i måndagen kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.
Styrelsen

Malmö Soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte första torsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7. Ordf. fru Anna Ekberg-Åkesson, Smedstorp 28. Tel. 88 13. Korresp. sek. fru Matilda Pettersson. Östra Förstadsgat. 10 B. Tel. 106 40.

Hässelby soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.
Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson. Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 3:dje tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinno-
klubb håller ordinarie möten 3:dje måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.
Styrelsen.

Tillberga soc.-d. kvinnoklubb håller ordinarin möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 6.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.
Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. *Styrelsen.*

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda,
Styrelsen.